

อินเดีย...ที่พักใจ

โดย

สาวิกา ศาสตรพงศ์

อินเดีย ... ที่ปักใจ

ไปอินเดียมา ๕ ครั้งแล้ว ก่อนไปก็ไม่อยากไป เมื่อนึกถึงความยากลำบากในการนั่งรถเดินทางไปตามที่ต่างๆ ถนนหนทางก็แสนขรุขระ เต็มไปด้วยฝุ่นละออง การจราจรก็เอาแน่ไม่ได้ บางครั้งระยะทางแค่ ๑๐ กม. ต้องใช้เวลาถึง ๔ ชั่วโมง (เพราะขบวนรถบรรทุกขับไปตามความชอบใจของตน ไม่ต้องดูว่าควรเป็นทางวิ่งของใคร ถ้ารู้อย่างนี้เดินไปก็คงจะถึงก่อน) เรื่องห้องสุขาที่สะอาดไม่ต้องพูดถึง อาศัยห้องสุขาธรรมชาติกว้างใหญ่ข้างทาง แม้ไม่มีกลิ่นเหม็นมาก เพราะธาตุลมทำหน้าที่พัดพาไปอย่างรวดเร็วแล้วก็ตาม แต่ก็ต้องระวังไม่ให้ไปเหยียบของเก่าที่คนอื่นทำไว้ก่อน ครั้งหลังๆ ได้รับความสะดวกมากขึ้น มีพ่อค้าชาวอินเดียเปิดร้านอาหารระหว่างทางให้แวะรับประทานอาหาร และมีห้องสุขาเป็นชักโครก สะอาดพอใช้ได้ วัดไทยก็สร้างห้องน้ำสะอาดมากให้ญาติโยมได้ใช้บริการด้วย (ดูเหมือนตัวเองจะให้ความสำคัญกับห้องสุขามากเกินไปหรือเปล่านี่)

แต่ไม่ว่าจะยากลำบากอย่างไร เมื่อไปครั้งหนึ่งแล้วก็อยากไปครั้งที่ ๒ ที่ ๓ และอีกหลายๆ ครั้ง เพราะเกิดปีที่ได้กราบไหว้สังเวชนียสถานทั้ง ๔ แห่ง ที่ลุมพินี ประเทศเนปาล สถานที่ประสูติ พระแท่นวัชรอาสน์ (ที่นั่งของบุรุษผู้มีใจเพชร) ได้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ พุทธคยา สถานที่ตรัสรู้ ธรรมเมกสถูป ปาติสิปตมณฑกทายวัน เมืองสาธนา พาราณสี สถานที่แสดงปฐมเทศนา กุสินารา สถานที่ปรินิพพาน รวมทั้งสถานที่ที่พระองค์ทรงเคยประทับอยู่เป็นเวลานาน เช่น พระเวฬุวัน พระเชตวัน เป็นต้น ความรู้สึกเป็นสุขเช่นนี้หาไม่ได้จากการไปเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ ทั่วโลก

แต่ในการไปครั้งนี้ซึ่งเป็นครั้งที่ ๖ มีความรู้สึกต่างไปจากเดิม เพราะก่อนไปก็ตื่นตื่นรอเวลาที่จะได้ไปเร็วๆ ได้ยินเสียงสวดมนต์ธัมมจักกัปปวัตตนสูตรโดยพระศรีลังกาที่มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา นำมาเปิดช่วงปิดท้ายรายการ “แนวทางเจริญวิปัสสนา” ในตอนเช้า ก็ยิ่งคิดถึงบรรยากาศหนาวเย็น แต่อุ่นใจด้วยกุศลจิต เมื่อครั้งท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์พาไปถวายผอบประดิษฐานพระบรม

สารวิริกธาตุและพระธาตุพระอัครสาวกทั้ง ๒ ที่สมาคมมหาโพธิ์ พุทธคยา ในเดือนมกราคม ๒๕๕๑ (รายละเอียดหาอ่านได้ที่ www.dhammadhome.com ในกระดานสนทนา หัวข้อ“สนทนาธรรม” เรื่อง “๔ วันในพุทธคยา”, “เสน่ห์อินเดีย”, และ “อินเดีย...แดนพุทธภูมิ”)

เมื่อฟังท่านอาจารย์ ฯ บรรยายธรรม ฟุดถึงพระเชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เมืองสาวัตถี ก็เห็นภาพพระคันธกุฎี ที่ไปกราบไหว้บูชาด้วยธูปเทียนและดอกกรรณิการ (ที่แขกเก็บมาขาย) พร้อมทั้งนั่งสนทนาธรรมหลายครั้ง มีความรู้สึกเหมือนสมัยเมื่อเป็นเด็กอายุ ๗ ขวบ อยู่บ้านนอกกับแม่ ไม่มีโรงเรียนดีๆ แม่ฝากให้มาอยู่กับยายเพื่อเรียนหนังสือในเมือง (ที่จริงก็ยังเป็นบ้านนอก แต่ดีกว่ากันนิดหนึ่ง) เมื่อถึงเวลาปิดเทอม ก็ตื่นเต้นที่จะได้กลับไปอยู่กับแม่ ความรู้สึกนั้นซึ่งเกิดมาหลายสิบปีแล้ว ดับไปนานแล้ว ความรู้สึกคล้ายกันก็เกิดขึ้นมาอีก แม้ไม่ใช่ความรู้สึกเก่า แต่สัญญา ความจำ ก็พอจะเทียบเคียงได้ว่าใกล้เคียงกัน ทำให้นึกย้อนกลับไป และคิดเปรียบเทียบว่า อินเดีย โดยเฉพาะสังฆเวชนียสถานทั้ง ๔ แห่งนั้นเปรียบเหมือน “ที่ปักใจ” ให้สงบเย็นจากความร้อน คือ โลภะ โทสะ โมหะ แม้จะเป็นการชั่วคราวก็ตาม

และเหลือเวลาอีกไม่ถึงเดือน (๑๕ ต.ค. ๕๔ – ๒๔ ต.ค. ๕๔) ก็จะได้กลับไปสู่สถานที่ที่เปรียบเหมือน “บ้านแม่” ที่มีแม่ผู้เรารู้ว่า รักและเมตตาด้วยความจริงใจรออยู่ เตรียมตัวเตรียมใจ มีผู้ที่เพิ่งจะเดินทางไปนมัสการสังฆเวชนียสถานในประเทศอินเดียเป็นครั้งแรก เธอได้ยินเรื่องความไม่สะดวกสบายของการเดินทางไปตามสถานที่ต่างๆ มา มาก จึงเกิดความกังวลใจ มาสอบถามเรื่องการเตรียมตัวเตรียมใจเพื่อจะได้เกิดกุศลจิตมากกว่าอกุศลจิต จึงคิดว่าน่าจะตั้งเป็นกระทำให้ผู้มีประสบการณ์ช่วยกันแนะนำ การเตรียมตัวเรื่องเสื้อผ้า นั้น เตรียมไปพอดีๆ อาจจะได้ไปสัก ๑ ชุด เพื่อเจอฝน เรื่องซักรีดผ้า นั้น ลืมไปได้เลย เพราะส่วนใหญ่จะนอนโรงแรมละ ๑ คืน ชุดชั้นในถ้าใช้เป็นแบบกระดาด ใช้แล้วทิ้งเลยก็สะดวกดี และควรเตรียมถุงพลาสติกใบใหญ่เพื่อแยกเสื้อผ้าที่ใช้แล้วกับยังไม่ได้ใช้ออกจากกัน รองเท้าก็ควรจะได้ใส่สบายที่สุด ที่ดีคือต้องถอดง่าย ๆ เพราะต้องถอดบ่อยๆ และถ้ามีไฟฉายเล็กๆ ก็นำติดตัวไปด้วย เพราะถ้าเดินไปนมัสการ

พระศรีมหาโพธิ์ในตอนกลางคืน ต้องใช้ไฟฉายส่องที่พื้น เพื่อจะได้ไม่เหยียบกับระเบิดที่แขวกพาดันวางทั่วไปตามถนน (นิสัยนี้ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือยังก็ไม่ทราบ)

สำหรับท่านสุภาพสตรี แนะนำให้ถุงผ้าถุงหรือกระโปรงบานๆ เพื่อสะดวกในการเข้าห้องน้ำธรรมชาติข้างทาง หรือบางท่านไม่ชอบถุงกระโปรง ก็อาจจะหาผ้าผืนใหญ่ไปซึ่งเป็นม่านไม่ให้ดูจาดตา (แต่ต้องรวมเป็นกลุ่ม) หรืออาจจะใช้กางร่ม กันสายตาคนก็ได้ และสำหรับคนที่ชอบสะอาดมากๆ ก็อาจจะเตรียมกระดาษชำระแบบเปียกไปด้วยก็ได้ค่ะ คราวก่อนเห็นท่านผู้หญิงใช้ถุงพลาสติกใส่ในกระป๋องแทนชักโครก แล้วทำธุระ (เฉพาะแบบเบาๆ นะคะ) ในรถเมื่อคนลงไปหมดแล้ว แล้วนำถุงพลาสติกไปทิ้ง ไฉนเดียนี้ ก็ดีนะคะ สะอาดถูกสุขอนามัยของตนเองดี ข้อมูลทั้งหมดนี้เป็นประสบการณ์ของตัวเอง เพื่อนไปอินเดียเพิ่งกลับมาบอกว่า ไม่เห็นเป็นอย่างที่เล่าเลย ได้เข้าห้องน้ำสะอาดทุกแห่ง ช่างโชคดีเหลือเกิน น่าอิจฉาในโชคความจริง

ในการนั่งรถเดินทางไกลนั้น หลายคนมีที่รองคอเพื่อจะได้หลับสบาย มีคนเตรียมไป คนไม่ได้เตรียมก็นึกเสียดาย เพราะที่บ้านก็มี ซึ่งช่วยได้มากจริงๆ

เรื่องอาหาร ถ้าเป็นคนรับประทานง่าย ๆ ก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าไม่ชอบของแปลกหรือติดของเดิม ก็ต้องนำติดตัวไปด้วย เช่น พริกป่น น้ำปลา (ขวดเล็ก) ซี่อิ้วเป็นซองเล็กๆ เราคิดว่าตัวเองรับประทานง่าย พอเดินทางหลาย ๆ วัน ก็ต้องไปขอเงินจากผู้เตรียมไปบ้าง แต่คราวก่อนเอาน้ำพริกกะปิที่อร่อยมากใส่กล่องอย่างดีไป ปรากฏว่ากล่องแตก กระเป๋าเดินทางเหม็นจนต้องทิ้งไป ๑ ใบ (ทิ้งที่อินเดียเลย เพราะทำให้รถเหม็นไปด้วย แต่ยังดีที่เป็นกระเป๋าใบเล็ก) เพราะฉะนั้น ถึงแม้จะติดน้ำพริกกะปิขนาดไหนก็ตาม อย่าได้เอาไปเลย ได้ทราบมาว่า คราวนี้หัวหน้าทัวร์เตรียมไปแล้ว คราวก่อนก็นำกระเป๋ามาไปมัดให้พวกเรารับประทานด้วย

จะเห็นว่า อยู่เมืองไทยคิดว่าตัวเองไม่ติดรสอาหาร เพราะทานอะไรก็ได้ (ก็มีแต่ของชอบทั้งนั้น) แต่พอไปอินเดียหลาย ๆ วัน ก็เห็นความติดในรสมากมาย

อากาศตอนเดือนตุลา ที่เคยไปมานั้นกำลังสบาย แต่ก็ต้องเตรียมเครื่องกันหนาวไปด้วย อาจจะเป็นผ้าพันคอ หมวก เพราะรถบัสที่พาเราเดินทางไปนั้น บางครั้งก็ไม่

สามารถปรับแอร์ได้ แม้จะหนาวจนสั่นก็ตาม พวกเราต้องช่วยตัวเองด้วยการหาถุงไปปิดช่องแอร์ แล้วก็ใช้ผ้าพันคอคลุมศีรษะหรือใส่หมวก หรือบางครั้งแอร์ก็เสีย ต้องเปิดกระจก ทำให้ฝุ่นที่มีมากมายนั้นพุ่งเต็มรถ ต้องใส่แว่นตากันแดดและหาหน้ากากอนามัยปิดปากปิดจมูก คราวที่แล้วไม่ได้เตรียมไป แต่ก็ได้จากความเมตตาของน้องๆ ที่ไปด้วยกัน เธอเตรียมเผื่อไปให้คนที่ไม่เอาไปด้วย มีหลายอย่างที่เราไม่เคยคิดเกิดขึ้นได้เสมอในอินเดีย

ส่วนเรื่องเตรียมใจนั้นสำคัญมาก แต่ไม่สามารถจะเตรียมได้ทันทีทันใดเหมือนเสื้อผ้าสิ่งของ ต้องใช้เวลาในการสะสมความรู้ ความเข้าใจในพระปัญญาคุณ พระมหากรุณาคุณและพระบริสุทธิคุณของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อให้เกิดศรัทธาในการเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถานครั้งนี้ แต่ความรู้ ความเข้าใจนั้นก็เริ่มสะสมได้ตั้งแต่เดี๋ยวนี้ เริ่มตั้งแต่ธรรมที่จะทำให้เข้ากับคนอื่นๆ ที่เพิ่งรู้จักครั้งแรกได้ คือ ความเมตตา ความเป็นเพื่อน เป็นมิตร ซึ่งคิดว่าคงไม่ยาก เพราะทุกคนที่เดินทางไปด้วยกันก็เพื่อจุดประสงค์เดียวกัน คือ ได้กราบนมัสการสถานที่ที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นพระบรมศาสดาของพวกเราทุกคนประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา ปรีณิพพาน

เมื่อวานฟังท่านอาจารย์บรรยายธรรมในรายการ “แนวทางเจริญวิปัสสนา” ถึงธรรมที่ปิดช่องว่างระหว่างกัน (ไม่ว่าจะเป็นระหว่างวัย ระหว่างเพศ ระหว่างเชื้อชาติ ระหว่างสถานภาพทางสังคม ฯลฯ) ทำให้เข้ากันได้ คบกันได้ คือ ปฏิสันถาร มีอามิส ปฏิสันถาร การต้อนรับด้วยสิ่งของ เช่น นอกจากจัดเตรียมยาประจำตัวสำหรับตนเอง ไม่ว่าจะเป็นยาความดัน เบาหวาน ยาระบายแล้ว อาจเตรียมยาหม่อง ยาหอม ยาคุม ยาเขียวไปเผื่อคนอื่นด้วย หรือพูดจาอ่อนหวานด้วยความเมตตา ไม่ต้องคิดว่า เขาจะคิดอย่างไร เช่นอย่างเรามีบุคลิกรำเริงขาม (พูดแบบยกย่องตัวเอง จริงๆ คือ หน้าดู ดูเคร่งเครียด เพราะสะสมโทสะมามาก เมื่อมีคนเห็นครั้งแรกก็จะกลัว ทั้งๆ ที่ตอนนั้นกำลังคิดมุขตลกให้คนหัวเราะอยู่แท้ๆ) ตอนหลังเมื่อฟังธรรมพอเข้าใจแล้ว ก็พยายามยิ้มแย้มให้มากขึ้น (แต่ก็ยังมีความคิดว่าขู่อีก) และพยายามทักทายคนอื่นก่อน เพราะไม่มีใครรู้จักของคนอื่นว่าเป็นกุศลหรืออกุศล แต่การรู้จักของคนอื่นก็ไม่สำคัญเท่ากับรู้จักของตนเองว่าเป็นกุศลหรืออกุศล ถ้าเป็นกุศลก็ควรเจริญ เป็นอกุศลก็ควรละ ท่านบอกว่า

เมื่อเห็นกันอยู่ก็ควรเมตตาเอ็นดูกัน เมื่อต้องจากกันแล้วก็ไม่ควรเศร้าโศกถึงกัน ควรทำ
 สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน คือ ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้

นอกจากนั้นก็มีน้ำใจช่วยเหลือกันและกัน จะช่วยแจกของในรถ ช่วยหิ้วของก็ได้
 หรือนวดฝ่าเท้าให้หายเมื่อยล้าก็ได้ (อันนี้บอกเฉพาะเพื่อนร่วมห้อง) อย่างเราและเพื่อน
 ร่วมห้องก็เตรียมฝึกวิทยายุทธที่ไปนวดให้คนหายเมารถ เมาเครื่องบิน เป็นต้น ซึ่งเป็นเว
 ยาวัจฉมัย ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ก็เป็นหนึ่งในบุญกิริยาวัตถุ ๑๐

และที่สำคัญ คือ ธัมมปฏิสันถาร การต้อนรับด้วยธรรม คือ สนทนาปราศรัย
 แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจธรรมแก่กันและกันก็ได้ เหลือเวลาอีกเกือบเดือน ฟัง
 “แนวทางเจริญวิปัสสนา” ทางสถานีวิทยุต่างๆไปเรื่อยๆนะคะ ความรู้ ความเข้าใจก็จะ
 ค่อยๆเพิ่มขึ้น ศรัทธาที่จะได้ไปกราบไหว้ก็จะมีขึ้น กุศลจิตก็จะมากขึ้นเองค่ะ แต่ทั้งหมด
 นี้อย่าลืมว่า บังคับบัญชาให้เกิดตามต้องการไม่ได้ เพราะทุกอย่างเป็นอนัตตาค่ะ เมื่อไป
 แล้วจะได้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัสอย่างไร ก็เป็นผลของกุศลกรรม
 และอกุศลกรรมที่ทำไว้แล้ว ส่วนกุศลจิต อกุศลจิตจะเกิดอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับตามการ
 สะสมของแต่ละท่าน

มีท่านผู้ใดจะแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นใหม่ ก็ขอเชิญค่ะ

น้ำท่วมใจ

อีกไม่กี่วัน ก็จะถึงเวลาเดินทางไปอินเดียแล้ว ตอนนี้มีสหายธรรมที่แม้ไม่ได้ร่วม
 เดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถานในครั้งนี้อยู่ แต่ก็ได้ร่วมเจริญกุศลด้วยหลายท่าน พี่
 วิณา พจนประสาธที่ป่วยรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล ก็จัดเตรียมของใช้จำเป็นสำหรับ
 พระภิกษุไปถวายที่อินเดียเป็นร้อยๆชุด ผู้นำกระเป๋าส่งเสื้อผ้าใบเล็กมาแจกให้ผู้เดินทาง
 และเด็กๆที่อินเดียด้วย ผู้ฝากคอมพิวเตอร์ไปถวายหลายท่าน แม้ว่าจะมีผู้บริจาคแล้ว
 ก็ตาม ศรัทธาที่หลังไหลมาไม่ขาดสายดุจสายน้ำทำให้เกิดอนุโมทนาจิต ใจชุ่มชื่น
 เบิกบานด้วยปีติเพราะเห็นคุณของกุศลว่า นำมาซึ่งความสุขแม้ขณะที่เป็นกุศล
 นั้นเอง ไม่ต้องรอถึงเวลาให้ผลที่ดีเลย

แต่วันนี้ (เสาร์ที่ ๘ ต.ค. ๕๔) ก็ถูกน้ำ คือ กิเลสท่วมใจ เพราะบ้านแม่ที่อยู่มาที่เคยอยู่มาแต่เล็กแต่น้อยนั้น น้ำท่วมสูงกว่าที่เคยเห็นมาในชีวิตของแม่และของใครๆ ที่ยังมีชีวิตอยู่ จนถึงขั้นที่เรียกว่า วิกฤต และบ้านตัวเองในกรุงเทพฯ ที่อยู่ปัจจุบันนี้ ก็กำลังตกอยู่ในอันตรายว่าจะถูกน้ำท่วมเช่นกัน เพราะปลูกมานานเกือบ ๔๐ ปี จึงต่ำกว่าถนนที่ทำสูงขึ้นเรื่อยๆ เกือบเมตร เกิดความเดือดร้อนใจมาก กลัวทรัพย์สินที่จริงๆ ก็ไม่มีอะไรมากนักจะเสียหาย เกิดลางเลือนว่า ควรจะไปอินเดียดี หรือจะยกเลิกเพื่อไต่บ้าน รักษาทรัพย์สินนี้ดี เห็นเลยว่า ความรู้สึกนี้ตรงกันข้ามกับปิตีที่เกิดจากการอนุโมทนาบุญของผู้คนอื่นอย่างสิ้นเชิง แล้วจะเลือกอย่างไรดี ถึงอยู่ไต่บ้าน ถ้าน้ำจะท่วมเราก็คงทำอะไรไม่ได้ นึกถึงข้อความในพระไตรปิฎกที่ว่า “โลกมนุษย์เป็นที่บุญและบาป และผลของบุญและบาป”

ความจริงก็ไม่มีใคร ไม่มีเรา ไม่มีบ้านของเรา รถยนต์ของเรา ทรัพย์สินเงินทองของเรา มีแต่จิต เจตสิก รูปที่เกิดปรากฏทำกิจหน้าที่ของตนเท่านั้น ถ้าเหตุที่ได้ทำไว้แล้วเป็นอกุศล ก็ต้องได้รับผลเป็นอกุศลวิบากในรูปของภัยต่างๆ อยู่ดี จะหนีไปไหนพ้น นึกขึ้นได้อีกข้อความหนึ่งว่า “คนเขลาอย่ามัวเดือดร้อนอยู่ว่า ทรัพย์ทั้งหลายของเรามีอยู่ บุตรทั้งหลายของเรามีอยู่ ตนอย่ามัวไม่มีแก่น ทรัพย์และบุตรจะมีแต่ที่ไหน” ใช่เลย ก็ตนก็ไม่มีแก่น บ้าน รถ และทรัพย์สินอื่นๆ จะมีแต่ที่ไหน

นึกถึงกาลิอุบาสิกาที่ไปฟังธรรม และคนใช้ที่บ้านมาบอกว่าโจรปล้นบ้าน ให้กลับไปดู ท่านก็ไล่คนใช้ให้กลับไป และนั่งฟังธรรมต่อจนจบ ท่านมีศรัทธาในการฟังธรรม โดยไม่ได้หวั่นไหวเลย แต่เราน้ำก็ยังไม่ท่วม ถึงท่วมก็ทำอะไรไม่ได้ ใช่ว่าอยู่ไต่บ้านแล้ว น้ำจะไม่ท่วม ถ้าเป็นอย่างนั้นก็น่าจะอยู่หรือก จะได้ช่วยชาวบ้านอื่นๆ ด้วย แต่จริงๆ น้ำกิเลสท่วมใจแล้วต่างหาก

เห็นคุณของของการศึกษาพระธรรมว่า เมื่อศึกษาเข้าใจแล้ว ก็สามารถเป็นที่พึ่งได้อย่างนี้เอง คือ ทำให้น้ำ คือ กิเลสที่ท่วมใจนั้นลดลงอย่างรวดเร็ว ขนาดที่เข้าใจเพียงขั้นเรื่องราว ยังไม่ถึงขั้นประจักษ์แจ้งก็ยังทำให้เห็นทางแก้ไขปัญหาก็ได้ทุกอย่าง

สรุปแล้วก็เดินหน้าไปนมัสการสังเวชนียสถานที่ยินดี โดยไม่ต้องห่วงกังวลกับอะไรอีก เพราะขณะที่เป็นกุศลจิตนั้นเกิดได้ยาก โอกาสที่จะได้ไป

นมัสการสถานที่พระองค์ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนา และปรินิพพานนั้นก็ไม่ได้เกิดได้โดยง่ายเลย

พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง
 อัมมัง สรณัง คัจฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเป็นที่พึ่ง
 สังฆัง สรณัง คัจฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์เป็นที่พึ่ง
 ตลอดไปจนถึงสิ้นสุดแห่งสังสารวัฏ

ชนของหนีน้า

สิ่งที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้เสมอ แม้แต่เรื่องที่จะเล่าให้ฟัง ตั้งใจว่า ก่อนไปอินเดียจะรวบรวมเรื่องการเจริญกุศลต่างๆ ก่อนการเดินทางมาเล่า แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน

ไปอินเดียนั้น กลายเป็นเรื่องอุทกภัยร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย มีผลกระทบไปทุกหย่อมหญ้า ที่บ้านแม่ที่อยู่ชุกน้ำท่วมมากที่สุด แต่ก็ยังพออยู่อาศัยต่อไปได้ เพราะถ้าเปรียบเกาะเมืองอยุธยาเปรียบเหมือนกระทะ บ้านแม่อยู่ที่ขอบกระทะ น้ำท่วมสูงขึ้นมาจากพื้นไม่ถึงครึ่งเมตร ยังไม่ถึงพื้นครัว ยังอยู่อาศัยได้เหมือนเดิม แม้ชีวิตประจำวันจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่นการจับถ้าย นอกนั้นก็พอเป็นไปได้ ส่วนบ้านที่เขตสายไหมในกรุงเทพฯ นั้น ก็อยู่ในพื้นที่เสี่ยงว่าจะถูกน้ำท่วมเหมือนกัน แม้จะไม่เคยท่วมมาก่อน ทำให้ไม่ค่อยอยากขนย้ายอะไร เพราะคิดว่าขนขึ้นข้างบนแล้ว พอสถานการณ์ปกติก็ต้องขึ้นลงอีก ญาติทางอยุธยาโทรมาเร่งให้รีบขนของขึ้นชั้นสองตามประสบการณ์ของตนเอง เราก็ถือของขึ้นไปชั้นสองชั้นแล้วบอกว่าขนแล้ว แม่และน้องจะได้สบายใจ คิดในใจว่า สมบัตินอกกายทั้งนั้น เดียวน้ำก็จัดการเองว่าสมบัติเหล่านี้จะเป็นสมบัติให้เราต่อไปหรือจะเป็นสมบัติของน้ำ แต่เมื่อสถานการณ์รุนแรงเพิ่มขึ้นติดต่อกันหลายวัน ชักไม่สบายใจ ที่คิดว่าไม่หวั่นไหวกับสมบัตินอกกายนั้นไม่จริงเลย เริ่มสอบถามเครือข่ายสหાયธรรมที่อยู่สายไหมด้วยกัน ได้ทราบว่า ท่านเหล่านั้นเตรียมกระสอบทราย เอรารถยนต์ไปจอดในที่สูง และทยอยขนของขึ้นที่สูงกันแล้ว จึงเริ่มขนสมบัตินอกกายทั้งหลายที่คิดว่าไม่ติดข้องเลยนั้นขึ้นชั้นสอง มีของที่เก็บไว้ไม่ได้ใช้ประโยชน์มากมาย เช่น ตะกร้า กระเช้า

ของขวัญต่างๆ ของที่ระลึกในตู้โชว์บางอย่างก็สมควรจะทิ้ง แต่ก็ยังเสียดายอยู่ คิดว่าเก็บไว้ก่อน พอว่างค่อยจัดการสะสมอีกครั้ง ดูสภาพความติดข้องที่หนาแน่นซึ่ที่คิดในใจว่า สมบัตินอกกายไม่เสียดายนั่น เป็นเพียงความคิดของผู้ที่ได้ฟังพระธรรมบ้าง แล้วสำคัญตนผิดคิดว่ามีคุณธรรมถึงขั้นไม่ติดในทรัพย์สมบัติแล้ว ซึ่งความจริงไม่ได้เป็นอย่างนั้นเลย เพราะติดไปหมดทุกสิ่งทุกอย่าง แม้แต่กระบุง ตะกร้า ซึ่งถ้าเป็นคนอื่นเขาคงทิ้งกันไปนานแล้วเวลาปกติก็คิดว่าไม่ติดข้อง แต่เมื่อถึงคราวที่จะต้องสูญเสีย ก็พยายามรักษาไว้อย่างเต็มที่ พอเริ่มจนของมากขึ้นจนเหนื่อย ก็เริ่มได้คิดว่า ทรัพย์สมบัติเหล่านี้ที่พยายามขวนขวายนั่น ตอนปกติก็ไม่ได้ใช้ มองผ่านไป ไม่ได้ใส่ใจว่ามีหรือไม่มีด้วยซ้ำ แถมตอนนี้ยังต้องพาให้พ้นภัยจากน้ำอีก แล้วเมื่อไรจะได้ใช้ประโยชน์ก็ยังไม่ทราบ เป็นทรัพย์ที่ไม่ประเสริฐเลย ต้องหวนแผนรักษาให้พ้นจากภัยต่างๆ และไม่ได้เป็นที่พึ่งในคราวเป็นอันตรายแม้แต่น้อย แถมต้องเป็นภาระให้เหนื่อยยากอีก เป็นสิ่งที่ไม่น่าสะสมไว้เลย ไม่เหมือนอริยทรัพย์คือ ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ที่ไม่เป็นภาระให้ต้องขวนขวายจากไฟ จากน้ำ จากโจร และยังติดตามเป็นที่พึ่งในยามได้รับอันตรายด้วย เพราะทำให้รู้ตามความเป็นจริง ทำให้ทุกข์จากความหวั่นไหวด้วยความติดข้องน้อยลง แม้จะขวนขวายด้วยความเข้าใจว่า ทุกอย่างเป็นธรรม เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตนที่สามารถบังคับบัญชาได้ ติดตามข่าวสารจากสื่อต่างๆ เห็นผู้คนมากมายอพยพจากน้ำมาสู่ที่แห้ง ไม่ต้องแช่อยู่ในน้ำ ไม่เหมือนอย่างจิตใจของเราเวลานี้ ซึ่งเหมือนว่ายวนอยู่ในกระแสน้ำของความวิตกกังวล จะท่วมหรือไม่ท่วม จะป้องกันอย่างไรดี ถ้าเสียหายจะต้องเสียเงินซ่อมแซมอีกมากน้อยแค่ไหน ญาติพี่น้องตามที่ต่าง ๆ จะเป็นอย่างไร โทรถามกันทั้งวัน ได้พักใจบ้างก็ตอนได้ถอดเทปธรรมและเกิดความเข้าใจบ้างเท่านั้น เหมือนได้เกาะขอนไม้ที่ลอยผ่านมา (แต่ส่วนใหญ่ก็ยังไม่ยอมเกาะ ยังอยากว่ายอยู่ในน้ำ คือความวิตกกังวลนั้นอยู่) ถ้าเข้าใจพระธรรมเพิ่มมากขึ้นจนสามารถเห็นลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริงแล้ว ก็คงจะเหมือนอยู่บนเกาะที่เป็นที่พึ่งอันเกษม คือ การเจริญสติปัฏฐานนั่นเอง เพราะได้รู้ตามความเป็นจริงว่า ทุกอย่างเป็นธรรม ความวิตกกังวลก็เกิดขึ้นเพียงขณะเดียวแล้วก็ดับไป แล้วก็เห็นได้ยืน วิตกกังวลใหม่ต่อไปเรื่อยๆ แต่เมื่อยังไม่รู้ความจริง จึงยังเป็นเราวิตกกังวลอยู่นั่นเอง เมื่อขณะนั้นที่เป็นสติ

ปฏิฐานยังมาไม่ถึง แล้วขณะนี้รู้อะไรบ้าง เป็นผู้อพยพหนีน้ำ เมื่อวานนี้ที่ ๑๓ ต.ค. ๕๔ ขณะที่กำลังเขียนเรื่อง อินเดีย...ที่ปักใจ ๔ ตอน “ชนของหนีน้ำ” อยู่ ก็ได้รับโทรศัพท์จากน้องสาวที่อยู่ชยาด้วยน้ำเสียงตื่นเต็นว่า ให้ดูการแถลงการณ์เรื่องน้ำท่วมทางช่อง ๑๑ เมื่อเปิดดูก็ได้ยินประกาศให้ผู้ในพื้นที่ต่างๆ รวมทั้งเขตสายไหมที่เราอยู่ด้วย ให้เตรียมขนของขึ้นที่สูง และนำรถยนต์ไปจอดตามสถานที่ต่างๆ และผู้ที่อยู่บ้านชั้นเดียว ให้เตรียมอพยพออกจากพื้นที่โดยด่วน เพราะประตูน้ำแตก น้ำจะท่วมสูงประมาณ ๑ เมตร ตอนนั้นไม่มีสติอยู่กับตัวเลย ใจเต้นระทึกด้วยความตื่นเต็น แต่ก็คิดว่า คงไม่ท่วมเดี๋ยวนี้อะไรจิงสบทความ “อินเดีย...ที่ปักใจ ๔” ขึ้นกระดานสนทนาก่อน ไม่ได้ให้คนใกล้ชิดตัวอ่านและตรวจทานก่อนเหมือนเคย แต่ตัวเองอ่านแล้วก็คิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์กับคนอื่นบ้าง ก็เลยส่งขึ้นไปเลย ถ้าไม่ดี แสดงว่าเพราะไม่มีคนติชมนั่นเอง เสร็จแล้วก็ติดต่อสหายธรรมเขตสายไหมให้ทราบเพื่อให้เกิดกุศลทั่วกัน แล้วก็รีบร้อนเรียกคนมาช่วยขนของส่วนที่เหลือที่คิดว่า ถ้าน้ำท่วมจะไม่เสียค่ายแล้ว ขนไปจนหมด แม้กระทั่งถังขยะ ผ้าเช็ดเท้า ไม่มีอะไรเหลือเลย จนคนที่จ้างมาช่วยขนบอกว่า อันนี้ไม่ต้องยกก็ได้ เมื่อเห็นว่า ไม่มีอะไรจะเสียหายเพราะน้ำได้แล้ว ก็เตรียมจัดของลงกระเป๋าคูเพิ่มเติมจากที่เตรียมตัวไว้ก่อนแล้วให้ครบถ้วน รอเวลาคนใกล้ชิดที่ยังไม่กลับจากทำงาน เตรียมอพยพไปอยู่ที่สูงพร้อมรถยนต์ คิดว่าจะไปอยู่กับหลานที่อยู่คอนโดชั้น ๗ กลางกรุงเทพ แต่ไม่มีที่จอดรถหรือจะไปอยู่โรงแรมใกล้ๆ สุวรรณภูมิ เพราะจะได้สะดวกในการเดินทางไปอินเดีย กำลังลังเลจะไปอยู่ที่ไหนดี ก็มีภักยาณมิตรที่ร่วมเจริญกุศลช่วยกันทำหนังสือธรรมมานานหลายสิบปี คือ คุณกัณหา อรุณษะนันท์ โทรมาถามข่าวคราวและชวนให้ไปอยู่ที่บ้าน ซึ่งใกล้ๆ สนามบิน และมีที่จอดรถว่างให้จอดอีกด้วย เราจึงตอบรับด้วยความปิติยินดี อนุโมทนาในกุศลจิตของสหายธรรมท่านนี้ จึงอพยพออกจากบ้านในเขตสายไหมมาอยู่ที่เขตพระโขนงก่อนเวลา ๑ วัน ไปอินเดียคราวนี้ซึ่งคิดว่าเหมือนที่ปักใจจากอกุศลเมื่อเกิดกุศลที่ได้นมัสการสังเวชนียสถานทั้ง ๔ แห่งนั้นแล้ว ยังเป็นที่พักกาย เป็นศูนย์อพยพของผู้ถูกน้ำท่วมทั้งกายและใจด้วย กลุ่มจริงๆ ที่ได้ไปเปลี่ยนสถานที่ เปลี่ยนบรรยากาศ เปลี่ยนสิ่งแวดล้อม แต่ต่อไปจะเป็นอย่างไรนั้นไม่สามารถทราบได้ จะได้รับผลของกุศลหรืออกุศลก็แล้วแต่กรรมที่ทำมา ถ้าทำกุศลกรรมมาก็ต้องได้รับ จะให้คนอื่นมารับแทนได้อย่างไร แต่ผลของกุศลที่หวังจะได้รับและผลของอกุศลที่วิตกกังวลว่า

จะเกิดกับตัวเองนั้นก็เกิดเพียงชั่วขณะที่เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส รู้สิ่งที่กระทบสัมผัส เท่านั้นเอง แล้วดับไป หมดไป ไม่กลับมาอีกเลยเท่านั้นเอง อีกไม่กี่ชั่วโมงก็จะถึงเวลาเดินทางไปอินเดียแล้วละ ขอให้เพื่อนร่วมว่ายนอยู่ในกระแสแห่งความวิตกกังวลว่า บ้านเราจะถูกน้ำท่วมเหมือนชาวนครสวรรค์และอยุธยา หรือไม่ได้พบที่ที่พึงอันเกษม คือ ได้ฟังพระธรรม ได้พิจารณาและได้เข้าใจพระธรรมเพื่อให้เป็นเสื่อชูชีพ ช่วยพยุงตัวให้พ้นจากการจมน้ำตาย แต่เสื่อชูชีพนี้ต้องหาเอง ด้วยการฟังเอง พิจารณาเอง ไม่สามารถมีคนบริจาคให้ได้ นอกจากจะบอกทางที่ถูกเท่านั้น

กลับบ้านแม่เสียที

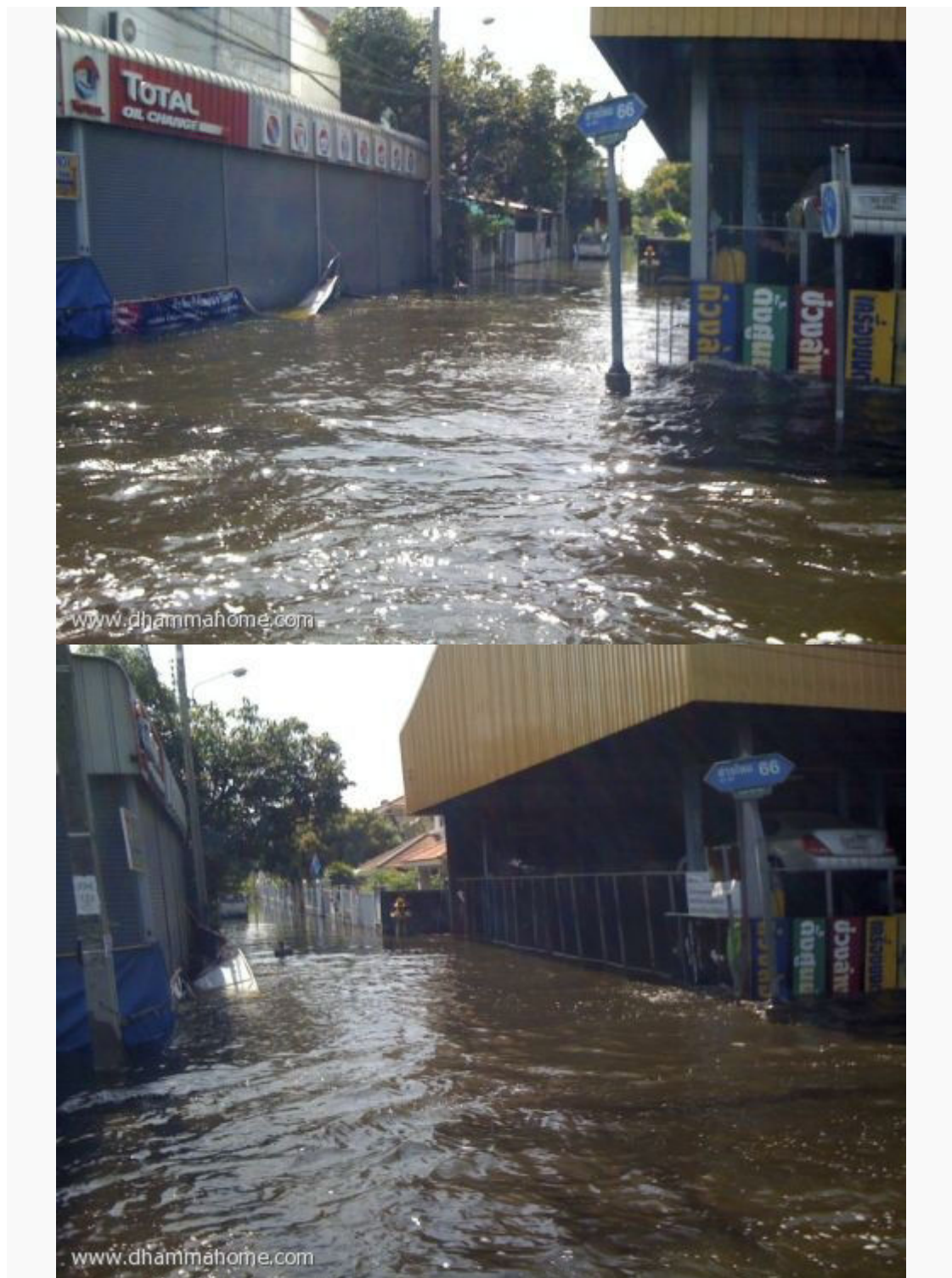
กลับจากอินเดียได้ ๑๔ วันแล้ว เพิ่งได้กลับมาเยี่ยมแม่ที่อยุธยา เพราะมัวแต่ขับรถหนีน้ำท่วมไปอยู่ที่ต่างๆ แต่ละวันผ่านไปด้วยความตื่นเต้นบ้าง ตื่นตระหนกบ้าง ตื่นกลัวบ้าง จนไม่มีสมาธิพอที่จะเล่าการไปจาริกแสวงบุญในครั้งนี้ได้ แต่ก็มีเรื่องอื่นๆ ที่อยากจะเล่าก่อน คือ เมื่อกลับมาถึงสนามบินสุวรรณภูมิในเช้าวันจันทร์ที่ ๒๔ ต.ค. ๕๔ นั้น ก็ได้ทราบจากกัลยาณมิตรที่กรุณามารับที่สนามบินว่า ไม่สามารถกลับบ้านเข้าบ้านได้ เพราะเขาประกาศว่าเขตสายไหมที่บ้านเราตั้งอยู่นั้นอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมสูง รถเล็กไม่สามารถเข้าออกได้ น้องแดงผู้มีอุปการคุณก็พาไปอยู่คอนโดของเธอนที่เผอิญคนเช่าออกไปก่อนหน้านี้ ๑ อาทิตย์ ที่สุขุมวิท ๕๒ ซึ่งมีความสะดวกสบายมาก เราเตรียมหาอาหารตุนไว้พอสมควร เพราะดูจากทีวี เห็นภาพคนไม่มีข้าวน้ำกินอดอยากอยู่หลายวัน กลัวตัวเองจะต้องอดอยากอย่างนั้นจึงตั้งใจเตรียมไว้ให้เต็มที่ แต่สินค้าจำเป็นที่หาก็หมดเป็นแถบๆ จึงตุนไว้ได้เพียงเล็กน้อย กะจะอยู่ที่คอนโดคุณกัณหาสัก ๑ เดือน จึงสอบถามเพื่อนบ้านที่ยังไม่อพยพออกมา ทราบว่าถนนในซอยแห่งสนิท แต่ถนนพหลโยธินด้านหน้านั้นน้ำขึ้นสูงรถเล็กไม่สามารถผ่านไปได้แต่สามารถนั่งรถทหารไปได้ จึงเดินทางไปกับสามีเพื่อไปเอายาประจำตัว โน้ตบุ๊กมาไว้ถอดเทปธรรม และเอกสารสำคัญหลายอย่าง

อยู่ที่คอนโดของคุณกัณหา ๒ - ๓ วัน ได้ทราบว่าสหายธรรมหลายท่านที่อยู่บ้านใกล้กันประสบเคราะห์กรรมคล้ายๆ กัน คือเข้าบ้านไม่ได้ ต้องอพยพหนีน้ำไปอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ยกเว้นคุณวันชัย ภู่งาม ประธานสัมพันธ์ของมูลนิธิกับครอบครัวที่ยืน

หยุดใช้บ้านเป็นปั๊มป็นนาวาโรนยืนหยัดต่อสู้จนกว่าน้ำหยุดสุดท้ายจะเหือดแห้งจากถนนสายใหม่ และยังกรุณาชวนเราและสามีไปร่วมต่อสู้ที่บ้านด้วย ขอขอบพระคุณในไมตรีจิตค่ะ

www.dhammadhome.com

(ภาพตัวอย่างน้ำท่วมเขตสายไหม ในภาพเป็นบริเวณปากซอยบ้านคุณวรรณวิไล

เชาว์ธาดาพงศ์ (คุณตุ๊กแก) ที่ท่านอาจารย์เคยไปสนทนาธรรมคราวก่อน)

ได้ทราบจากคุณอ้อม สวิณี แสันทองที่มีประสบการณ์เรื่องน้ำท่วมมากกว่าใครๆ เพราะกลับจากอินเดียแล้วก็ต้องผ่านน้ำท่วมสูงไปผาครอบครัวยี่ใหญ่มาก เพราะมีน้อง

หมาตัวใหญ่ๆ ๖ ตัว อพยพไปอยู่ในค่ายทหารบกที่ปราจีนบุรีว่า คุณณรงค์ พณิชากิจ กรรมการผู้จัดการใหญ่ของบริษัทมนตรีทรานสปอร์ต ได้เรียนเชิญท่านอาจารย์ และ พี่จี๊ดให้ไปพักผ่อนที่พัทยา ทำให้อยากไปอยู่พัทยาบ้าง เมื่อผู้จัดการคนโตมาบอกว่า ให้รีบย้ายรถออกไปจอดที่ทางด่วน เพราะประตูน้ำใกล้ๆ แยกแล้ว (ทราบทีหลังเมื่อเรา ออกมาแล้วว่า ซ้อมได้แล้ว) จึงติดต่อคุณขาว (ผู้นำทัวร์ที่ต้องรับผิดชอบความเป็นอยู่ ของลูกทัวร์ตลอดไป) ที่ทราบว่าไปพักที่พัทยาเช่นกัน ให้ช่วยติดต่อหาที่อยู่ให้ด้วยจะ อพยพหนีน้ำอีกแล้ว คุณขาวก็ใจดีชวนให้ไปอยู่ด้วยกันที่พัทยาได้ จึงรีบขนข้าวของ ขึ้นรถขับไปพัทยาทันที

อยู่ที่พัทยานั้นได้รับกุศลวิบากเป็นอิฏฐารมณ์ต่างๆ มากมาย ผิดคาดจากที่เคย คิดว่าจะเป็นผู้อพยพที่อดอยากหิวโหย เสบียงคลังอาหารแห้งต่างๆ ที่กักตุนบรรทุกรถ มาด้วยก็ไม่ได้ใช้ เพราะมีอาหารขายมากมาย และที่สำคัญที่สุดมีอาหารใจที่พิเศษสุด คือ ได้ร่วมฟังการสนทนาธรรมกับท่านอาจารย์ที่คุณณรงค์จัดให้มีขึ้นในกลุ่มญาติของ เธอที่พักอยู่ที่โรงแรมแอมบาสเดอร์ จอมเทียน พัทยาด้วย เราเห็นคุณป๊อบลงประกาศใน กระดานสนทนาของเว็บไซต์ dhammahome.com ให้ผู้สนใจร่วมสนทนาได้ก็ตื่นเต้นจน ขนลุก นอนไม่หลับ อยากจะไปแต่เช้าและเมื่อได้มากราบท่านอาจารย์ก็รู้สึก ปลอดภัยและอบอุ่นใจ มั่นคงขึ้นว่า ปัญญาคือความเข้าใจธรรมจะเป็นที่พึ่งในยาม ประสบอันตรายทั้งปวงได้

บรรยากาศการสนทนาธรรมก็เป็นไปด้วยดี แต่เราจดจำอะไรไม่ได้ตามเคย เมื่อ ถึงเวลาอาหารกลางวัน คุณณรงค์เจ้าภาพก็พาไปเลี้ยงอาหารกลางวันด้วย ขอ อนุโมทนาในกุศลจิตที่เกื้อกูลให้ได้เข้าใจธรรมเพิ่มขึ้น แต่เสียดายที่ไปร่วมได้เพียงวัน เดียว เพราะคนที่พักอยู่ด้วยกันป่วยเสีย ๒ คน จึงไปร่วมสนทนาในวันรุ่งขึ้นไม่ได้ แม้จะ อยากไปก็ตาม ก็เป็นไปตามเหตุปัจจัย ที่เสียดายเพราะเป็นโรคะที่อยากฟัง ธรรม (แถมอาหารกลางวันด้วย) ไม่ใช่ปัญญาที่รู้ว่า ทุกอย่างเป็นธรรม

ได้เล่าให้ท่านอาจารย์ฟังว่า บ้านในกรุงเทพฯ ที่นั่นมีน้ำท่วมสูงและมีกลิ่นเหม็นด้วย ท่านบอกว่า นี่เป็นเพียงตัวอย่างเล็กๆ ของนรก ไม่ทราบว่า ตัวเองจะต้องไป อยู่บนรกรันด้วยหรือเปล่า เพราะตอนที่น้ำเหือดมันยังไม่ได้เข้าไปอยู่เลย ทราบจากข่าว เท่านั้น แต่ถ้าทำอกุศลกรรมไว้ ก็คงต้องได้รับอกุศลวิบากนั้น แต่กลิ่นเหม็นซึ่งเป็น

อกุศลวิบากทางจุมูกนั้นเกิดพร้อมกับอุเบกขาเวทนา ไม่ใช่เกิดร่วมกับทุกขเวทนาอย่าง
อกุศลวิบากทางกาย ถ้าจะเป็นทุกข์ก็เพราะกิเลส ไม่ใช่ทุกข์อย่างทุกข์กาย

อยู่พักยาได้ ๗ วัน จนชินกับอารมณ์ที่น่าพอใจแล้ว เริ่มเห็นว่าเป็นเพียงสิ่งที่
ปรากฏทางตาชั่วขณะสั้นๆ แล้วก็หมดไป เหมือนกันหมดไม่ว่าจะเป็นอารมณ์ที่น่าพอใจ
หรือไม่พอใจ (ที่ชินกับอิฏฐารมณ์ที่น่าติดข้องเร็ว เพราะอารมณ์ที่ดีเหล่านั้นไม่ใช่
ได้มาเฉยๆ ต้องแลกกับเงิน ซึ่งเป็นสิ่งที่ตัวเองหวงแหนมากเช่นกัน) ความติดข้องทำกิจ
ต่อสู่กับความตระหนี่ ในที่สุดความตระหนี่ก็ชนะคะ ทำให้เกิดคิดถึงแม่ คิดถึงบ้านเกิด
ทำให้คิดถึงเรื่องในปายาสีราชัญสูตร ที่พระเจ้าปายาสีไม่เชื่อว่าชาติหน้ามีจริง เพราะ
เมื่อญาติมิตรเพื่อนฝูงใกล้ตายก็ได้สั่งให้มาบอกว่า ตายแล้วไปอยู่ที่ไหน แต่ไม่มีใคร
กลับมาบอกเลย เมื่อท่านได้ไปทูลถามท่านพระกুমารกัสสปะ ท่านก็ตอบด้วยนัยต่างๆ
แต่ที่เราคิดถึงคือ เมื่อตายแล้วไปอยู่ในสวรรค์ ก็เพลิดเพลินกับอารมณ์ที่น่ายินดียิ่งจน
ลืมที่จะกลับมาบอก และเวลาในสวรรค์ก็ยาวนานกว่ามนุษย์มาก พอคิดถึงอีกทีผู้ที่จะ
กลับมาบอกก็ตายไปแล้ว

ดังนั้นเมื่อได้ทราบข่าวว่า รถเล็กสามารถวิ่งไปอยุธยาได้แล้ว ก็เลยตัดสินใจ
ทิ้งอิฏฐารมณ์ที่พาทย์กลับไปหาแม่ที่อยุธยา แม้ว่าการเดินทางจะไม่สะดวก เพราะ
ถนนที่แห่งนั้นมีเพียงเลนเดียวต้องแบ่งกันวิ่งทั้งขาขึ้นและขาล่อง จึงใช้เวลาจากกรุงเทพ
- อยุธยา ระยะทาง ๘๐ กม. ถึง ๖ ชั่วโมง แต่เพิ่งกลับจากอินเดีย เคยใช้เวลาเดินทางใน
รถถึง ๑๑ ชั่วโมง ก็ยังไม่ใช่ไร แค่ ๖ ชั่วโมง เด็กๆ แต่ที่ไม่เหมือนอินเดีย คือ ไม่สามารถ
เข้าห้องน้ำธรรมชาติข้างทางตลอดเวลาที่ต้องการได้ แม้จะมีน้ำเจ็มนองตลอดทางก็
ตาม อย่างไรก็ตามก็ได้เห็นกรุงเทพในอีกแบบหนึ่ง ที่ไม่เคยเห็นมาก่อน คือ ทางด่วน
เป็นที่จอดรถทั้งสองข้าง มีเรือพายไปมาบนถนน เห็นคนตกปลา ทอดแหอยู่ข้างทาง
และโชคดียังอยู่ในโลกมนุษย์ด้วยกัน กลับมาถึงบ้านจึงพบแม่และญาติพี่น้องมากมาย
คอยต้อนรับอย่างอบอุ่น

โลกมนุษย์เป็นที่บุญและบาป และผลของบุญและบาปตามพระพุทธรูป
จริงๆ ด้วยเมื่อคิดว่า ไม่มีใคร ไม่มีเรา ไม่มีเขา มีแต่จิต เจตสิก รูปที่เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่
ของตนเท่านั้น ก็เบาใจสบายขึ้นจากความวิตกกังวลถึงสมบัติต่างๆ ที่จะเสียหายไปกับ
น้ำ จะได้รู้กันว่าสมบัติเหล่านั้นจะเป็นของน้ำ หรือจะเป็นสมบัติให้เราใช้สอยต่อไป

อย่างไรก็ตามน้ำที่ท่วมอยู่ที่ทำให้ได้รับความทุกข์เดือดร้อนโดยทั่วกันนี้ ก็ต้องแห้งและหมดไปในวันหนึ่งแน่นอน แต่น้ำที่ท่วมใจ คือ โหระ ห้วงน้ำทั้งหลาย ได้แก่ กาโมหะ ห้วงน้ำคือกาม รูป เสียง กลิ่น รส โสภณูปะ ภโวหะ ห้วงน้ำ คือ ภพ ความเป็น ภูมิโสหะ ห้วงน้ำคือทมิฬ ความเห็นผิด อวิชโสหะ ห้วงน้ำคืออวิชชาความไม่รู้ ที่นำความทุกข์เดือดร้อนมายาวนานในสังสารวัฏนั้นไม่หมดไปง่ายๆ อย่างน้ำท่วมที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ แต่ก็ยังมีความหวัง เพราะยังมีโอกาสได้ฟังพระธรรมที่ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์กรุณาพร่ำสอนบ่อยๆเนืองๆ ทำให้เข้าใจพระธรรมที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้และทรงแสดง แม้มีส่วนในธรรมที่พระองค์ตรัสรู้เพียงเล็กน้อย ก็ยังทำให้พอรู้ว่า ทุกอย่างเป็นธรรม ถ้าเข้าใจว่า ธรรมคือเดี๋ยวนี้ ก็ยังทำให้เข้าใจความเป็นอนัตตามากขึ้น เพราะเกิดขึ้นเพียงชั่วขณะเดียวแล้วดับไป ไม่กลับมาอีกเลย จะเอาความเป็นตัวตน เป็นสัตว์ บุคคลจากที่ไหน เมื่อสะสมความเข้าใจอย่างนี้ทีละเล็กทีละน้อย ก็พอเห็นหนทางที่จะทำให้น้ำที่ท่วมใจนี้แห้งได้ในวันหนึ่งแน่นอน

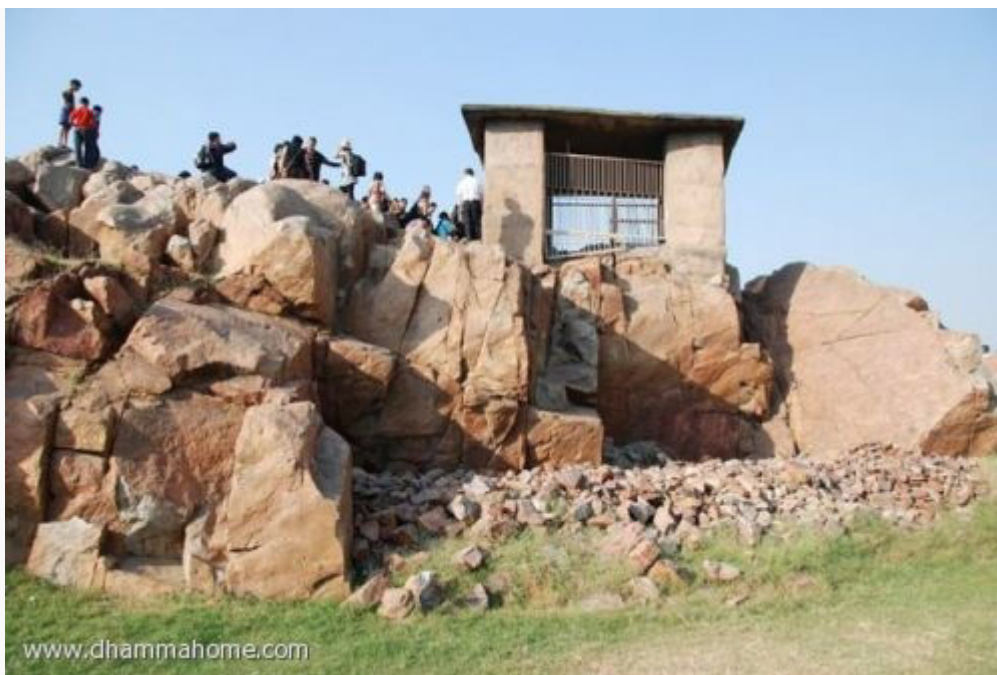
กูรู

ไปอินเดียครั้งนี้ได้ลงที่สนามบินอินทรา คานธี ที่นิวเดลี เหมือนเมื่อไปครั้งแรกในปี ๒๕๓๐ คราวนั้นก็ว่าสนามบินนี้ใหญ่มากแล้ว แต่คราวนี้รู้สึกตื่นตาตื่นใจเพราะสนามบินสวยงาม ใหญ่โตกว่าเดิมมาก พวกเราได้อยู่เก็บภาพสนามบินนานเพราะมี

กระเป๋ายา ๑ ใบ แต่ในที่สุดเจ้าหน้าที่สายการบินก็หาพบ พวกเราขอบคุณและปรบมือให้ เจ้าหน้าที่สาวบอกว่า กลุ่มเราใจดีที่สุดที่ไม่ต่อว่าอะไรเลย แถมยังขอบคุณราวกับเขาให้กระเป๋ายา นี่ในใจว่า ก็พวกเรามาจาริกแสวงบุญ จึงเจริญกุศลทุกสถานการณ์

นอกจากสนามบินไปชมสถานที่สำคัญที่ปรากฏในพระสูตร คือ กุรุ สถานที่แสดงมหาสติปัฏฐานสูตร เมื่อปี ๓๐ นั้น กุรุเป็นเพียงกลุ่มหินก้อนใหญ่ ๒ - ๓ ก้อน มีรั้วล้อมรอบแล้วมีป้ายบอกว่า เป็นกุรุ แต่ปัจจุบันมีบริเวณกว้างใหญ่ รั้วรอบขอบชิด ปูลูกต้นไม้ใหญ่ดูร่มรื่นกว่าเก่ามาก มีชื่อว่า วัดสติปัฏฐาน ได้พบพุทธบริษัทจากศรีลังกาในชุดขาวอีกตามเคย ไปพุทธสถานที่ใดในอินเดียจะพบชาวศรีลังกาเสมอ กุรุสำคัญอย่างไรนั้น ได้ค้นจากข้อความบางตอนในอรรถกถา महाสติปัฏฐานสูตรว่า เพราะเหตุไร พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสพระสูตรนี้ว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย หนทางนี้เป็นทางเดียว ก็เพราะชนชาวแคว้นกุรุสามารถรับเทศนาที่ลึกซึ้งได้. เล่ากันว่า ชาวแคว้นกุรุ ไม่ว่าจะเป็นภิกษุ ภิกษุณีและอุบาสก อุบาสิกา มีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์อยู่เป็นนิจ ด้วยเสพปัจจัย คือ ฤดูเป็นที่สบาย เพราะแคว้นนั้นสมบูรณ์ด้วยสัปปายะ มีอุตุสัปปายะเป็นต้น. ชาวคุรุนั้นมีกำลังปัญญาอันร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์อุดหนุนแล้ว จึงสามารถรับเทศนาที่ลึกซึ้งนี้ได้. เพราะฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อทรงเห็นความเป็นผู้สามารถรับเทศนาที่ลึกซึ้งอันนี้ จึงทรงยกกัมมัฏฐาน ๒๑ ฐานะ ใส่ลงในพระอหัตถ์ตรัสมหาสติปัฏฐานสูตรที่มีอรรถอันลึกซึ้งนี้แก่ชาวคุรุเหล่านั้น. เปรียบเสมือนบุรุษได้ผอบทองแล้ว พึงบรรจุใส่ดอกไม้เนานาชนิดลง

ในมอบทองนั้น หรือว่าบุรุษได้หีบทองแล้ว ฟังใส่รัตนะ ๗ ลงฉันใด แม้พระผู้มีพระภาคเจ้า ฉะนั้น ทองได้บริษัทชาวกรูแล้ว จึงทรงวางเทศนาที่ลึกซึ้งด้วยเหตุนี้แล

อนึ่ง บริษัท ๔ ในแคว้นกรุนั้นต่างประกอบเนื่องๆ ในการเจริญสติปัฏฐานอยู่ โดยปกติ โดยที่ผู้คนรับใช้และคนงานทั้งหลาย ก็พูดกันแต่เรื่องที่เกี่ยวข้องด้วยสติปัฏฐานกันทั้งนั้น แม้แต่ในที่ท่าม้า ที่กรอด้ายเป็นต้น ก็ไม่มีการพูดกันถึงเรื่องที่ไร้ประโยชน์เลย. ถ้าสตรีบางท่านถูกถามว่า คุณแม่จะ คุณแม่ใส่ใจสติปัฏฐานข้อไหน นางจะไม่ตอบว่าอะไร ชาวกรูจะติเตียนเขาว่า น่าตำหนิชีวิตของเจ้าจริงๆ เจ้าถึงเป็นอยู่ก็เหมือนตายแล้ว ต่อนั้นก็สอนเขาว่า อย่าทำอย่างนี้อีกต่อไปนะ แล้วให้เขาเรียนสติปัฏฐานข้อใดข้อหนึ่ง แต่สตรีผู้ใดพูดว่า ดิฉันใส่ใจสติปัฏฐานข้อไหนเจ้าคะ ชาวกรูก็จะกล่าวรับรองว่า สาธุ สาธุ แก่นาง สรรเสริญด้วยถ้อยคำต่างๆ เป็นต้นว่า ชีวิตของเจ้าเป็นชีวิตดีสมกับที่เจ้าเกิดมาเป็นมนุษย์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอุบัติมาเพื่อประโยชน์แก่เจ้าแท้ๆ

(ภาพถ่ายที่กูร์ บันทีกภาพโดยคุณวีรยุทธ สันตยานนท์)

แม้ว่ากูร์จะได้รับการบูรณะจากรัฐบาลอินเดียให้เป็นสถานที่สำคัญ แต่ชาวกูร์ในปัจจุบันไม่สามารถเข้าใจคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ที่นี่จึงเป็นเพียงสถานที่ในประวัติศาสตร์เท่านั้น สถานที่ก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นเครื่องให้ระลึกว่า ที่แห่งนี้พระผู้มีพระภาคทรงแสดงมหาสติปัฏฐานสูตร แต่สถานที่ไม่สำคัญเท่าความเข้าใจพระธรรม เพราะแม้เราจะอยู่กรุงเทพฯ ประเทศไทย แต่ก็มีมูลนิธิศึกษา

และเผยแพร่พระพุทธศาสนา สถานที่เล็กๆ ในจักรวาลที่เผยแพร่ความเห็นถูก มีท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ เป็นกัลยาณมิตร นำมหาสติปัฏฐานสูตรมาอธิบายให้เราฟังบ่อยๆ เนื้อๆ โดยนัยต่างๆ จนพอเข้าใจได้ว่า ทุกอย่างเป็นธรรม และธรรมคือเดี๋ยวนี้ ซึ่งเป็นอนัตตา ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ซึ่งพวกเราก็ฟังและสนทนากันบ่อยๆ แม้ยังไม่เข้าใจลึกซึ้งเช่นชาวกรุงในครั้งนั้น แต่ก็เป็นการเริ่มต้นที่ถูกต้องที่จะนำไปสู่หนทางเดียวกันกับท่านเหล่านั้น ชีวิตของพวกเราจะดีสมกับเกิดมาเป็นมนุษย์ ได้พบพระธรรมคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ยังไม่เสื่อมสูญไป ถ้าเราเข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริงที่ทรงแสดงไว้ พระพุทธเจ้าก็จะทรงอุบัติมาเพื่อประโยชน์แก่พวกเราเช่นเดียวกับชาวกรุงเหมือนกัน

เมืองสาวัตถิ

เมื่อออกจากกรุงแล้ว รถก็พาวนดูรอบๆ เมืองเดลี มีสถานที่ราชการใหญ่โตหลายแห่ง แต่เอกลักษณ์ของอินเดียก็ยังปรากฏชัดเจนเหมือนกันทุกแห่งคือ ความสกปรกรกรุงรังด้วยขยะ แม้แต่ข้าง ๆ ทางเข้ากรุง ก็เป็นที่ทิ้งขยะกองใหญ่ จะสะอาดอยู่เพียงในบริเวณสนามบินเท่านั้น วนดูรอบเมืองแล้วก็กลับมาสนามบินอีกครั้ง เพื่อขึ้นเครื่องจากนิวเดลีไปลัคเนา สนามบินภายในประเทศใหญ่โตสวยงามกว่าของไทยมาก มีชาวต่างชาติมาท่องเที่ยวอินเดียมากมาย รวมทั้งมหาชาวมหาหรณัตัวจริง (ไม่ใช่แบบเรา) ที่มารอขึ้นเครื่องพร้อมกัน เมืองลัคเนาเป็นเมืองใหญ่ เราพักอยู่กลางเมืองที่โรงแรมทิวลิป เป็นอย่างไรบ้าง ก็จำไม่ได้แล้ว เพราะเหตุการณ์น้ำท่วมน่าตื่นตื้นกว่าจึงลบความจำเก่าๆ ไปหมด นี่เป็นผลจากการไม่จดบันทึก แต่เรื่องราวเหล่านี้ก็ไม่สำคัญอะไรเท่ากับการได้เข้าใจพระธรรมจริงๆ แม้ประโยคเดียวว่า “ทุกอย่างเป็นธรรม”

ออกเดินทางจากลัคเนาแต่เช้า ระหว่างทาง คุณชาวเห็นป้ายบอกทางไปเมืองอโยธยา จึงบอกให้รถเลี้ยวไปดูเมืองสวยงามของพระรามในรามเกียรติ์ คราวก่อนก็ผ่านเมืองนี้ในวันเพ็ญ เดือน ๑๒ ซึ่งเป็นวันสำคัญของชาวฮินดู มีผู้คนนับแสนพากันเดินทางมาอาบน้ำล้างบาปที่แม่น้ำเมืองอโยธยา ซึ่งมีแม่น้ำสายสำคัญ ๑ ใน ๓ สายของชาวฮินดูไหลผ่าน (ดูเกช ไกด์ท้องถิ่นบอกชื่อแล้ว ก็จำไม่ได้) ในวันนี้ไม่ใช่วันสำคัญ เมืองอ

โยธยาจึงเจียบสงบ เห็นสถาปัตยกรรมอินเดียที่สวยงามรุดจอกกลางสะพานให้พวกเราลงไปถ่ายภาพ (คราวนี้เห็นประโยชน์ของการจราจรแบบอินเดีย ถ้าเป็นประเทศอื่น รถคงต้องจอดห่างไกลและให้พวกเราเดินไปหาสถานที่เหมาะสมในการถ่ายภาพเอง) ภาพสวยๆเหล่านี้ น้องเบน (บุญยวีร์ รัชนี้ ลูกศิษย์อาจารย์ฉัตรชัยจากเชียงใหม่ เธอสนใจฟังและถามธรรมมาก จนรู้สึกเอ็นดูเหมือนเป็นลูกสาวที่อยากมี) และน้องอ้น (วรวัฒน์ พรหมเด่น หนุ่มน้อยวิทยาศาสตร์บัณฑิต จุฬา ที่มาไกลจากบุรีรัมย์เธอสนใจฟังธรรมจากท่านอาจารย์ด้วยตนเอง ไม่มีใครชักชวนและเข้าใจธรรมมากจนน่าทึ่ง) คงอนุเคราะห์ให้ภาพประกอบให้ด้วยนะค่ะ

ไปถึงสาววัดถืตอนบาย จำได้ว่ามาครั้งก่อนผ่านเมืองสาววัดถืตอนกลางคืน เห็นแสงไฟสว่างอยู่ท่ามกลางความมืดมิด นึกว่าอยากจะมานอนในเมืองสาววัดถืบ้าง ไม่ใช่ไปนอนโรงแรมใกล้ๆพระวิหารเซตวัน ซึ่งห่างจากตัวเมืองไปมาก และอยู่ท่ามกลางความมืดมิด ยกเว้นโรงแรมที่เปิดไฟสว่างไสว รุดจอกที่ตึกแถวเก่า ๆ ริมถนน ซึ่งเป็นตลาดขายผัก ผลไม้ มีร้านขายของต่าง ๆ มากมาย แต่อย่าหวังว่าจะนำดู นำชม นำซื้ออย่างในเมืองไทยนะ เพราะทุกแห่งมีแต่ขยะกับฝุ่นละออง พวกเรางวารถจอดทำไม คิดว่าจอดรถเพื่อซื้อมะขามป้อมสดๆ สีเขียวอ่อน ซึ่งลูกใหญ่มาก โกดังท้องถิ่นจึงบอกว่า นี่แหละโรงแรม Pathik ที่ต้องมาอยู่โรงแรมนี้ เพราะโรงแรมอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้พระวิหารเซตวันนั้นถูกจองเต็มหมดแล้ว เลยได้อยู่โรงแรมในบรรยากาศของอินเดียแท้ ๆ สมใจนึก

โรงแรมเก่ามาก คาดว่าน่าจะสร้างพร้อมกับพระวิหารเซตวัน (อดพูดส่อเสียดไม่ได้ รู้จากการฟังว่าเป็นอกุศลค่ะ แต่ยังไม่รู้ขณะจิตที่กำลังเป็นอกุศลนั้น จึงยังพูดต่อไปเพราะสะสมมาที่รู้สึกสนุกที่ได้พูดอย่างนี้) แกมกำลังต่อเติมซ่อมแซมด้วย จึงมีฝุ่นฟุ้งมากมาย นึกในใจว่า นี่แหละความเป็นอนัตตา บังคับบัญชาไม่ได้จริง ๆ คงเคยทำอกุศลกรรมมา จึงต้องได้รับอกุศลวิบากอย่างนี้ (ปลอบใจตัวเองด้วยธรรมเสมอ แต่ไม่เคยรู้จริงๆเลยว่า อกุศลวิบากนั้นเป็นจิตที่เกิดเพียงชั่วขณะเดียวที่เห็น ที่ได้ยิน ที่ได้กลิ่น ที่ได้รส ที่กระทบสัมผัสกาย แล้วก็ดับไป หลังจากนั้นก็เป็นความคิดนึกเป็นกุศล อกุศลมากมาย แต่เพราะไม่รู้จึงได้จดจำมาเล่าเป็นเรื่องราว ถ้าได้ประจักษ์แจ้งจริงๆ ก็คงจะรู้ว่าไม่ว่าจะอยู่โรงแรม ๕ ดาว หรือโรงแรมไม่มีดาว ก็สักแต่ได้เห็น สักแต่ว่า

ได้ยิน สักแต่ว่าได้กลิ่น สักแต่ว่าลิ้มรส สักแต่ว่าถูกต้องกระทบสัมผัสเท่านั้น ไม่มีสาระอะไรเลย แต่เมื่อยังไม่ประจักษ์ ก็ต้องเล่าตามความเป็นจริงอย่างนี้)

เมื่อทำใจกับโรงแรมได้แล้ว ก็พากันไปทำบุญทอดผ้าป่าที่วัดไทยเซตวันที่กำลังระดมทุนก่อสร้าง ขอไปดูห้องพักรับของวัด ซึ่งดูสะอาดน่าอยู่กว่าโรงแรม Pathik มาก แต่เมื่อทราบจากพระคุณเจ้าว่า มีงูชุกชุม เลยขออยู่ที่เก่าดีกว่า

ได้ไปเที่ยวชมสถานที่สำคัญต่างๆในกรุงสวตตี เช่น บ้านท่านอนาถบิณฑิก เศรษฐี บ้านท่านปุโรหิตบิดาของท่านองคุลิมาล เนินปามะม่วงคันทัมพะ สถานที่แสดงยมกปาฏิหาริย์ และอื่น ๆ (รายละเอียดหาอ่านได้จาก อินเดียแดนพุทธภูมิ เขียนเล่าไว้เองค่ะ ต้องประชาสัมพันธ์ตัวเองหน่อย) หลังจากนั้นเข้าชมพระวิหารเซตวัน พบสหายธรรมกลุ่มคุณเล็กคุณอ้อที่มาก่อน และมาคอยสมทบกับคณะของท่านอาจารย์ เพื่อสนทนาธรรมในเย็นวันนี้เหมือนกัน

ระหว่างการรอคอย ได้เวียนเทียนประทักษิณรอบพระคันธกุฎี รอบต้นโพธิ์พระอาณนที และช่วยกันวางเทียนไปรอบ ๆ พระวิหาร เพื่อจุดในเวลาพลบค่ำ เพื่อให้พระวิหารสว่างไสวด้วยแสงเทียน เหมือนอย่างที่เคยเห็นพุทธบริษัทชาวศรีลังกาทำเมื่อครั้งก่อน แต่ปีนี้ทุกคนใจตรงกัน ชาวศรีลังกาก็วางเทียนไปรอบ ๆ แล้ว คณะคนไทยอีกกลุ่มหนึ่งก็วางอีกเหมือนกัน ของพวกเราอีก พระเซตวันจึงสวยงามสว่างไสวไปทั่วจริง ๆ

(ภาพถ่ายโดยคุณวีรยุทธ สันตยานนท์)

มองดูแสงเทียนที่สวอยงามสว่างไสวในความมืดแล้ว อุดคิดเปรียบเทียบกับแสงสว่างของพระธรรมที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมอบให้พุทธบริษัทได้เห็นหนทางเดินที่ถูกต้อง แม้จะสว่างไสวจนเห็นทางชัดเจนอย่างไร ถ้าเราไม่เดินตามทางนั้น แสง

สว่างนั้นก็ไม่ใช่ประโยชน์กับเราเลย เห็นแต่แสงเทียน ไม่เห็นแสงธรรม คือ ไม่เห็นว่าแต่ละขณะเป็นธรรมที่เกิดดับสืบต่อ

แล้วไม่กลับมาอีกเลย

เกือบสองทุ่มแล้ว จึงได้พบสหายธรรมที่มากับกลุ่มท่านอาจารย์บางคน แต่ท่านอาจารย์ไม่ได้มาด้วย พวกเราจึงกลับที่พัก เพราะพรุ่งนี้ต้องเดินทางแต่เช้า พวกท่านปลอบใจว่า ไม่ได้สนทนากับท่านอาจารย์ที่พระเชตวันก็ไม่ใช่ไร ฟังเสียงบรรยายธรรมของท่านไปในรถขณะเดินทางก็ได้

ระหว่างทางจากพระเชตวันกลับโรงแรม รถต้องหยุดรอให้ขบวนรถไฟผ่านไปก่อน รถบัสของคณะเราจอดรอเป็นคันแรก จึงเห็นเรื่องแปลกประหลาดมากสำหรับเรา คือเมื่อที่กั้นรถไฟปิดห้ามรถผ่านแล้ว ชาวอินเดียทั้งหญิงและชาย เด็ก ผู้ใหญ่จำนวนมากก็ลอดที่กั้นนั้นไปอย่างไม่กลัวอันตรายใดๆ ทั้งเดิน ทั้งจูงรถจักรยาน มอเตอร์ไซด์ และเมื่อรถไฟมาใกล้ ๆ แบบเฉียดฉูด รถทุกประเภทก็หยุดรอโดยดาหน้าเต็มถนนทั้ง ๒ ข้าง เหมือนพร้อมจะประจัญบานกันเมื่อรถไฟผ่านไป และเมื่อรถไฟแล่นผ่านไปแล้ว รถทั้งสองฝั่งก็บีบแตรขอทางกันสนั่น พยายามดันกันไปดันกันมาจนวิ่งไปได้ น่าแปลกใจการจราจรของอินเดียจริง ๆ ยังสงสัยว่า อินเดียมีตำรวจจราจรหรือไม่ เพราะเห็นแต่ชาวบ้านมาช่วยกันจัดการจราจรตามท้องถนน เด็กประจำรถบัสจึงเป็นคนสำคัญคนหนึ่งแก้ไขปัญหาจราจรให้เราได้

กุสินารา

ความจริงการไปนมัสการสังเวชนียสถานทีอินเดียทั้ง ๔ แห่งนั้น ก็เป็นสถานที่เดิมทุกครั้ง แต่การเดินทางแต่ละครั้งนั้นไม่เหมือนกัน ทั้งเส้นทางการเดินทาง ทั้งถนนหนทางที่เปลี่ยนไป ผู้คนที่ร่วมเดินทาง สิ่งต่างๆ ที่พบเห็นระหว่างทาง รวมทั้งความคตินึกของตัวเองที่มีมุมมองแตกต่างกันไปด้วย

การไปนมัสการสังเวชนียสถานในครั้งนี้ คิดว่าจะไม่เล่าประวัติของสถานที่ต่างๆ เพราะได้ค้นคว้าและเขียนไว้ละเอียดใน “อินเดีย...แดนพุทธภูมิ” แต่ก็มีเรื่องราวน่าสนใจจากการเดินทางไปสถานที่ต่างๆ ที่อยากเล่าให้ฟังค่ะ

จากโรงแรม Pathik สาวดี เราเดินทางไปกับกูสินารา บนถนนที่คงเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ๆ เพราะดูสะอาดเอี่ยม ขนาดกว้างใหญ่ ถ้าจำไม่ผิดคิดว่า ๖ เลน มีเกาะกลางถนนแบ่งช่องจราจรชัดเจน แต่แม้กระนั้นรถก็ยังวิ่งสวนทางในช่องทางเดียวกัน รถวิ่งทำความเร็วได้มากกว่าเดิม บางทีก็วิ่งมาด้วยความเร็วสูงเหมือนจะชนกัน พอใกล้ๆ ต่างก็บีบแตรดังลั่นพร้อมกับเบี่ยงหลบกันไปคนละทาง คนนั่งข้างหน้าต้องใช้เท้าช่วยเบรกกันตัวโกง ตอนแรกคิดว่า เขาทำไว้ให้วิ่งสวนทางกันได้ทั้ง ๒ ฝั่ง เพราะไม่มีทางให้กลับรถ แต่รถแล่นไปสักพักก็เห็นเครื่องหมายจราจรให้กลับรถอย่างที่เราเข้าใจว่า รถในอินเดียไม่สนใจกฎจราจร ทางไหนรถสามารถแล่นไปได้ นั่นคือกฎจราจร นั่นถูกต้องแล้ว คิดว่าสิ่งที่น่ากลัวในการเดินทางไปในมัสการสังเวชนียสถานครั้งต่อไป คืออุบัติเหตุทางรถยนต์ เพราะถนนดีขึ้น รถจึงวิ่งเร็วมากขึ้นด้วย

ถนนตัดผ่านทุ่งข้าวเขียวขจีกว้างสุดลูกหูลูกตา ลมพัดต้นข้าวพริ้วสวຍเหมือนคลื่นน้อยๆ ในทะเล บางช่วงทำรั้วกันไม่ให้คนและสัตว์เลื้อยเข้ามาในถนน แต่บางช่วงก็มีบ้านเรือนปลูกอยู่ติดถนน จึงเห็นเด็กๆ ถีบจักรยานเล่น มีวัวมานอนบนถนน สาวแขกในชุด紗หรือ紗สวຍเทินหม้อน้ำบนศีรษะเดินนวนายนาดข้ามถนน ไม่สนใจกับเสียงแตรรถยนต์ที่วิ่งมาด้วยความเร็ว จึงไม่ค่อยแปลกใจนักเมื่อเห็นชายคนหนึ่งลากเด็กผู้ชายที่นอนแน่นิ่งให้ออกไปจากพื้นถนน (คิดว่าคงตายแล้ว) โดยไม่มีรถคู่กรณีแล้วก็ไม่มีคนมุงดูด้วย คงเป็นเหตุการณ์ปกติประจำวันที่จะมีเด็กถูกรถชนจนไม่น่าสนใจสำหรับคนอื่นๆ อีกต่อไป

เรามาถึงกูสินาราในตอนเที่ยง เข้าพักและรับประทานอาหารเที่ยงที่โรงแรมนิโกโกลด์สเจ้าประจำที่มาพักเกือบทุกครั้งที่มากูสินารา แม้จะเป็นโรงแรมเดิม ห้องที่พักก็เปลี่ยนไปอยู่ดี แต่ที่ดูเหมือนเดิมอย่างมาก คือ คณะเด็กขอมานั่งเข้าแถวเป็นระเบียบคอยอยู่แล้วพร้อมทั้งเครื่องดนตรีและเสียงสวดมนต์ พุทธัง สรณัง คัจฉามิ ฯ ประกอบการขอ คนที่เพิ่งเห็นครั้งแรกก็จะเกิดจิตเมตตาเอ็นดูให้ทานกันทุกคน แต่คนไปหลายครั้งอย่างเรา ชินตาเสียแล้ว จิตก็เลยทำหน้าที่ที่เคยชินคือตระหนี่ หวงแหน ไม่ยอมให้เช่นเคย แม้จะระลึกได้ทีหลังถึงสภาพจิตที่คับแคบนั้นว่า ไม่ได้เบาสบาย เป็นสุขเลยก็ตาม

ได้ไปกราบพระพุทธรูปปางปรินิพพานในวิหารปรินิพพานแล้ว ก็ทำพิธีห่มผ้าระพุทธรูป แล้วเวียนเทียนประทักษิณรอบพระเจดีย์ที่เป็นสถานที่ที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงดับนามขั้นที่ ๔ หมดไม่เกิดอีกเลย เหลือไว้แต่เพียงพระคุณอันประเสริฐ คือ พระมหากรุณาคุณ พระบริสุทธิ์คุณ และพระปัญญาคุณ เพื่อให้พุทธบริษัทถือเป็นสิ่งที่ระลึกตลอดไป ตราบใดที่ความเข้าใจพระธรรมที่ทรงมอบให้เป็นมรดกแก่พวกเรานั้นยังไม่เสื่อมสูญไปจากโลกนี้

ต่อจากนั้นก็ไปที่มกุฏพันธเจดีย์ สถานที่ถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ เวียนเทียนประทักษิณระลึกถึงสถานที่ดับรูปขันธ์ของพระองค์เหลือไว้แต่เพียงพระบรมสารีริกธาตุที่ครั้งหนึ่งเมื่อเกือบ ๒,๖๐๐ ปี ได้รวมกันเป็นพระวรกายอันประกอบด้วยมหาปรีศลักษณะทั้ง ๓๒ ประการ ทรงใช้พระวรกายนี้กระทำพุทธกิจต่างๆ ตลอด ๔๕ พรรษา เพื่อทรงแสดงธรรมอนุเคราะห์แก่ผู้ที่จะสมควรเข้าใจที่จะรู้แจ้งอริยสัจธรรมได้ ทั้งผู้มาเฝ้าในพระวิหารต่างๆ ที่ทรงประทับอยู่ หรือเสด็จดำเนินไปโปรดแสดงธรรมตามสถานที่ต่างๆ ทั้งใกล้และไกล แม้จะมีผู้ฟังเพียงคนเดียวก็ตาม

จะเห็นว่าพุทธกิจหลักของพระองค์มีอย่างเดียว คือ ทรงแสดงธรรมอันลึกซึ้งที่ตรัสรู้ได้ยาก ต้องทรงบำเพ็ญพระบารมีถึง ๔ อสงไขยแสนกัป แก่ผู้ที่ได้สะสมบารมีมาแล้วคือสมควรเข้าใจธรรมมาแล้วอย่างมาก ให้ประจักษ์แจ้งตามที่พระองค์ทรงประจักษ์แล้วเท่านั้นเอง ดังนั้นจึงอุ่มใจได้ว่า ถ้าได้ทำหน้าที่ของตนเองให้สมบูรณ์ คือสมควรเข้าใจพระธรรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อถึงเวลาที่บารมีนั้นเต็มเปี่ยมก็จะได้ฟังธรรมจากท่านผู้รู้ให้ได้พิจารณาจนเกิดปัญญาประจักษ์แจ้งเอง

มาบัดนี้เหลือแต่เพียงพระบรมสารีริกธาตุให้พวกเราได้กราบไหว้บูชาแทนพระองค์ ถ้ามีความเข้าใจพระธรรมที่ทรงมอบให้เป็นมรดกมากเท่าไร ก็จะมีรู้จักรพระองค์มากขึ้นตามความเข้าใจนั้น จนกระทั่งถึงเมื่อรู้แจ้งอริยสัจธรรม เมื่อนั้นก็จะเห็นพระองค์ อย่างที่ทรงตรัสไว้ว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา ตถาคต”

ในตอนค่ำได้พากันไปทำบุญถวายผ้าป่าที่วัดไทยกุสินารา เฉลิมราชย์ ซึ่งอยู่ติดกับโรงแรม และถวายเงินบำรุงสถานพยาบาลที่วัดสร้างขึ้นเพื่อรักษาฟรีให้ชาวอินเดีย ในวันนี้วัดไทยก็เปลี่ยนไป เพราะกำลังซ่อมแซมอุโบสถเพื่อต้อนรับคณะบุคคลสำคัญแต่ยังเปิดไฟให้พวกเราก็ดูเห็นความสวยงามของพระเจดีย์ที่ก่อสร้างด้วยสถาปัตยกรรม

แบบไทย พระเจดีย์นี้เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน เมื่อกราบนมัสการพระบรมสารีริกธาตุแล้ว ก็พากันเดินกลับโรงแรมท่ามกลางความมืดแบบชนบทของเมืองกุสินารา แม้กระนั้นก็ยังมีย่านขายของเล็กๆข้างโรงแรมให้พวกเขา shop ได้ซื้อของอีกด้วย

ลุมพินีวัน

การเล่าการเดินทางไปนมัสการสังเวชนียสถานครั้งนี้ เล่าจากความทรงจำที่ไม่ได้มีการจดบันทึก ถ้าผู้อ่านไม่ได้ไปด้วย ก็ไม่รู้ว่าเล่าผิดหรือถูก แต่เผอิญคราวนี้มีผู้อ่านหลายท่านร่วมเดินทางด้วย จึงทราบว่า เล่าผิด และมีการทักท้วงเกิดขึ้น แต่ก็ได้แก้ไขแล้วค่ะ ที่ผิดก็คือเรื่องปลีกย่อยระหว่างทาง ว่าผ่านอะไรบ้าง ก็ขออภัย แต่ก็ทำให้มั่นคงในความเป็นอนัตตาของธรรมทุกอย่างมากขึ้น ความจำก็เป็นอนัตตาด้วยค่ะ ความจำวันนั้นกับวันนี้ก็ไม่เหมือนกัน ความคิดนี้ปรุงแต่งเป็นเรื่องราวของวันนั้นกับวันนี้ก็ไม่เหมือนเดิมเช่นกัน เป็นอันว่า เรื่องที่เล่านี้เล่าจากความทรงจำ ไม่รับรองความถูกต้องก็แล้วกันนะคะ

ออกเดินทางจากกุสินารา สถานที่ปริณิพพานแต่เช้า ตรงไปลุมพินดี (Lumminde) เขตจังหวัดรૂปีนเดห์ (Rupandehi) ประเทศเนปาล ระยะทางห่างจากด่านชายแดน ๒๕ กม. ที่พวกเราเรียกกันว่า ลุมพินีวัน สถานที่ประสูติ

ระหว่างทางก่อนถึงด่านตรวจคนเข้าเมืองประเทศเนปาลต้องผ่านสำนักสงฆ์ ๙๖๐ สาขาของวัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์ พวกเราได้แวะไปถวายผ้าป่า และซื้อที่ดินถวายวัดอีกเช่นเคย สำนักสงฆ์แห่งนี้กำลังก่อสร้างเพิ่มเติม มีที่พักค้างคืนและห้องน้ำสะอาดมากให้ผู้แสวงบุญได้พักผ่อน พร้อมบริการเครื่องดื่มและโรตีสีทอดกรอบจิ้มนมข้นหวาน อร่อยมาก จนหลายท่านต้องซื้อแบ่งโรตีสีมาทำรับประทานเองที่เมืองไทย ไม่ทราบว่า จะออกมาอร่อยเหมือนทานที่อินเดียหรือไม่ (คิดว่าคงไม่เหมือน เพราะอยู่ที่นั่นอาหารอะไรที่มีรสชาติคล้ายอาหารไทย ก็อร่อยไปหมด แต่เมื่อกลับมาเมืองไทยแล้วได้ลิ้มรสของจริง ของเลียนแบบต้องสู้ไม่ได้แน่นอน)

เมื่อผ่านด่านในตอนสายๆ ซึ่งไม่จอแจเหมือนครั้งก่อนที่มาตอนหัวค่ำ อีกไม่นานก็ถึงโรงแรม NANSU ที่ปัก ซึ่งเป็นโรงแรมสร้างใหม่ อยู่ติดพรมแดนอินเดีย – เนปาล สวนทางกับคณะของมูลนิธิที่กำลังจะกลับไปทากุสินารา

เมื่อรับประทานอาหารเช้ากลางวันเสร็จที่โรงแรมแล้ว ก็ไปที่ลุมพินีวัน ซึ่งอยู่ไม่ไกลนัก แต่ภูมิทัศน์ทางเข้าเปลี่ยนไปทั้งหมด เพราะทางการเนปาลได้ปรับปรุง โดยเปลี่ยนทางเข้าใหม่ ครึ่งก่อนพักที่โรงแรม New Crystal ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับลุมพินีวัน ออกจากโรงแรมก็เดินเข้าไปได้เลย และบริเวณโรงแรมก็จอแจคึกคัก เพราะมีร้านค้ามากมาย แต่ครั้งนี้รถบัสพาไปจอดทางเข้าใหม่ แล้วมีวินรถสามล้อคอยอยู่มากมาย คิดค่าบริการคนละ ๒๐ รูปี (ทั้งๆที่คณะมูลนิธิบอกว่า คนละ ๑๐ รูปี อาจจะเป็นเพราะเวลาต่างกัน เวลาเช้าราคาหนึ่ง ตอนบ่ายแต่ตร้อนอีกราคาหนึ่งก็ได้ อันนี้คิดเอาเองค่ะ) ระหว่างทางเด็กถีบสามล้อก็ต่อรองขอให้จ่ายทิปอีก ๑๐ รูปี ซึ่งความจริงคิดจะให้อยู่แล้ว แต่เมื่อถูกขอก็เลยรู้สึกไม่ค่อยพอใจ อย่างที่ท่านตรัสสอนไว้เลยว่า “ผู้ขอย่อมไม่เป็นที่รักของผู้ที่ถูกขอ แม้กับมารดา” จึงควรสำรวมพยายามไม่ขอรอะไรจากใคร แต่หลายครั้งทำบุญแล้วก็อดขอให้ได้เช่นนั้นไม่ได้ ซึ่งจริงๆแล้วไม่รู้เหมือนกันว่าขอจากใคร และใครจะเป็นผู้ให้

พวกเรานั่งรถสามล้อเป็นขบวน ระยะทางประมาณ ๒ กม. ก็ถึงประตูทางเข้าลุมพินีวัน แล้วต้องเดินเข้าไปอีกเกือบ ๕๐๐ เมตร จึงจะถึงทางเข้าจริงๆ และก็ได้เห็นลุมพินีวันเสียที

ลุมพินีวันเป็นพุทธสังเวชนียสถานที่สำคัญ ๑ ใน ๔ เป็นสถานที่ประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะ ซึ่งต่อมาตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระบรมศาสดาของพวกเรา ตั้งอยู่ที่อำเภอไภราวา แคว้นอูฐ ประเทศเนปาล ปัจจุบันได้รับยกย่องจากองค์การยูเนสโกให้เป็นมรดกโลก ประเภทมรดกทางวัฒนธรรม ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐

ในสมัยพุทธกาล เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ได้ทรงเสด็จมาโปรดพระพุทธบิดา และพระญาติ ณ กรุงกบิลพัสดุ์ โดยประทับที่นิโครธารามที่จัดถวาย ไม่ได้เสด็จมาประทับหรือแสดงธรรมที่ลุมพินีวันอีก เนื่องจากเป็นอุทยานไม่มีผู้คนอาศัย

หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงปรินิพพานแล้ว กษัตริย์ได้นำพระบรมสารีริกธาตุที่ได้รับส่วนแบ่งมาบรรจุไว้ในสถูปแห่งหนึ่งไม่ไกลจากลุมพินีวันนัก จนถึง พ.ศ. ๒๙๔ พระเจ้าอโศกมหาราชพร้อมด้วยพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระ (พระอุปัชฌาย์) ได้เสด็จมานมัสการพุทธสังเวชนียสถานทั่วชมพูทวีป ทรงสร้างอาราม พระเจดีย์ และเสาศิลาจารึกไว้เป็นสัญลักษณ์ว่าสถานที่แต่ละแห่งมีความสำคัญอย่างไร รวมทั้งที่ลุมพินีวัน สถานที่ประสูติแห่งนี้ด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. ๙๐๐ สมณะฟาเหียนได้เดินทางจากประเทศจีนมาถึงลุมพินีวัน ท่านบันทึกไว้สั้นๆว่า พบบ่อทรงสนาน และระบุที่ตั้งว่า ลุมพินีวันอยู่ทางตะวันออกของกรุงกบิลพัสดุ์ประมาณ ๑๔ – ๑๖ กม.

ต่อมาในปี พ.ศ. ๑๑๘๑ สมณะเหียนจั้ง (พระถังซำจั๋ง) ได้เดินทางมาถึงลุมพินีวัน ได้จดบันทึกสถานที่ต่างๆ และกล่าวว่า จากสระทรงสนานไปประมาณ ๒๔ ก้าว มีต้นสาละที่เชื่อกันว่าเป็นที่ประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะ จากจุดนี้ไปทางใต้มีเจดีย์องค์หนึ่ง เชื่อกันว่าเป็นจุดที่พระอินทร์เสด็จจากสวรรค์ลงมาต้อนรับพระราชาโอรสที่ประสูติใหม่ ใกล้ๆกันมีเจดีย์อีก ๔ องค์ ที่สร้างไว้เพื่อถวายแก่ท้าวจตุโลกบาลที่ทำหน้าที่ถวายอภิบาลพระโอรสประสูติใหม่ และใกล้ๆกันนั้นมีเสาศิลารูปสิงห์ประดิษฐานอยู่บนยอด

พ.ศ. ๒๔๓๘ – ๒๔๓๙ เซอร์อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮมและคณะ ได้ค้นพบเสาศิลาพระเจ้าอโศกซึ่งถูกฝังดินไว้ และพบจารึกเป็นอักษรพราหมีระบุว่า ที่แห่งนี้เป็นสถานที่ประสูติเจ้าชายสิทธัตถะ จากนั้นก็เริ่มมีการขุดค้นทางโบราณคดี โดยพบซากปรักหักพังจำนวนมาก ซากสถูปกว่า ๕๐ องค์ และซากวิหารอาราม มีอายุตั้งแต่ราชวงศ์โมริยะ ราชวงศ์คุปตะ ราชวงศ์กุษาณะ และสมัยคุปตะ (ประมาณ พ.ศ. ๓๐๐ – ๙๕๐)

ปัจจุบันลุมพินีวันได้รับการพัฒนาจากชาวพุทธทั่วโลก โดยเฉพาะจากโครงการฟื้นฟูพุทธสถานลุมพินีวันให้เป็น “พุทธอุทยานทางประวัติศาสตร์ของโลก” ซึ่งเป็นดำริของ ฯ พณ ฯ อุ ถัน ชาวพุทธพม่า ในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ โดยตั้งใจให้ลุมพินีวันเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธบนพื้นที่กว่า

๖,๐๐๐ ไร่ แบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนสำหรับปลูกป่า และสร้างวัดพุทธนานาชาติจากทั่วโลกกว่า ๔๑ ประเทศ

สถานที่ควรนมัสการในลุมพินีวัน คือ

๑. เสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช มีลักษณะกลมวัดโดยรอบ ๗ ฟุต ๓ นิ้ว สูงจากพื้นดิน ๑๓ ฟุต ๖ นิ้ว สร้างประมาณ พ.ศ. ๒๓๔ มีข้อความจารึกด้วยอักษรพราหมณ์ว่า

“พระผู้เป็นที่รักของเทวดาชื่อว่า ปิยทัสสี (อโศกมหาราช) เสวยราชย์ได้ ๒๐ ปี ได้เสด็จมาทรงกระทำสักการะสถานที่ตรงนี้ด้วยพระองค์เอง โปรดให้กระทำรูปวิคตะ (รูปสัตว์) เป็นเครื่องหมายว่า พระศากยมุนีเสด็จประสูติ ณ ที่นี้ และลุมพินีนี้เองที่ทรงให้ังคภาณี ให้เก็บเพียงพืชผล ๑ ใน ๘ ส่วนเท่านั้น”

๒. มหามายาเทวีวิหาร ประดิษฐานประติมากรรม แสดงการประสูติของพระกুমารสิทธัตถะ คือ เป็นรูปพระพุทธรูปมารดาอยู่ในอิริยาบถยืน พระหัตถ์ขวาเหนี่ยวกิ่งสาละ มีรูปพระกุมารทางพระปรัศว์ข้างขวา และมีรูปพระนางมหาปชาบดีโคตมีพร้อมข้าราชการบริพารและท้าวมหาพรหมกำลังน้อมรับพระกุมาร พร้อมกับส่งมอบพระกุมารแก่พระนางสิริมหามายาเทวี

หลังจากมีการบูรณะและขุดค้นมายาเทวีวิหาร ในปี ค.ศ. ๑๙๙๖ ได้พบแผ่นหินแสดงรอยพระบาทเมื่อคราวประสูติ ๑ รอย สันนิษฐานว่า เป็นจารึกรอยพระบาทก้าวที่ ๗ ของเจ้าชายสิทธัตถะที่ทรงดำเนินได้ ๗ ก้าวในวันประสูติ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ในตำแหน่งเดิม ครอบด้วยกระจกกันกระสุน

๓. สระน้ำศักดิ์สิทธิ์ กล่าวว่าพระกุมารและพระมารดาทรงสงสนานพระวรกายด้วยน้ำจากสระนี้

๔. วัดพุทธนานาชาติ

พุทธสถานใกล้เคียง ซึ่งถ้ามีเวลาก็สามารถไปกราบนมัสการได้เช่นกัน คือ

๑. กรุงกบิลพัสดุ์ เมืองหลวงของแคว้นสักกะ อยู่ห่างจากลุมพินีไปทางเหนือประมาณ ๒๒ กม. เป็นเมืองของพระเจ้าสุทโธทนะพระราชบิดา ที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงใช้ชีวิตครองเรือนจนพระชนมายุได้ ๒๙ พรรษา จึงตัดสินใจออกทรงผนวช ซึ่งยังมีซากปรักหักพังของพระราชวังให้เห็นเป็นหลักฐานอยู่เป็นจำนวนมาก

๒ วัดนิโครธาราม เป็นวัดที่พระประยูรญาติสร้างถวายในครั้งเสด็จโปรดพระพุทธบิดา อยู่ห่างจากพระราชวังกบิลพัสดุ์ ๔ กม. ทรงเสด็จจำพรรษาที่วัดนี้ ๑ พรรษา และเป็นสถานที่กำเนิดสามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา คือ ท่านพระราหุล

๓. แม่น้ำโรहिณี อยู่ห่างลุมพินีไปทางนครเทวทหะ เลย์เมืองพุททาล (Butwal) ประมาณ ๖ กม. เป็นแม่น้ำที่เป็นตำนานพระพุทธรูปปางห้ามญาติ เมื่อครั้งที่พระประยูรญาติทั้งสองฝ่ายทำสงครามแย่งน้ำเพื่อทำนา และเมื่อท่านพระอานนท์ปริณิพพาน ก็อธิษฐานจิตให้อัฐิธาตุของท่านแยกเป็น ๒ ส่วน ตกลง ๒ ฝั่งแม่น้ำโรहिณี เพื่อพระญาติทั้ง ๒ ฝ่าย

๔. กรุงเทวทหะ เมืองหลวงของแคว้นโกศลียะ ซึ่งเป็นเมืองของพระพุทธรูปมารดา ยังมีคูเมืองและซากเมืองโบราณจมอยู่ใต้ดิน มีเทวาลัยที่ชาวบ้านมาบูชาเจ้าแม่สิริมหามายาเทวี และพระนางปชาบดีโคตมี ในวันนักขัตฤกษ์ของชาวเนปาลในท้องถิ่นประจำปี

(ข้อมูลจาก “พุทธสถานรำลึก” ของพระมหาประมวณ สุวานัตโต, ดร.)

พวกเราได้เข้าไปกราบนมัสการและเวียนเทียนประทักษิณรอยพระบาทในหามายาเทวีวิหาร เพื่อรำลึกว่า ที่แห่งนี้เป็นสถานที่ประสูติเป็นครั้งสุดท้ายของพระองค์ หลังจากทรงตั้งพระทัยที่จะเป็นพระพุทธเจ้า ทรงบำเพ็ญเพียร ๔ อสงไขยแสนกัป เพื่อตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เมื่อทรงกระทำประโยชน์ตนให้สำเร็จแล้ว พระองค์ก็ทรงยังประโยชน์ผู้อื่นด้วยการทรงแสดงธรรมที่ทรงตรัสรู้แล้วให้ผู้อื่นได้รู้ตามกำลัง ปัญญาที่สะสมมา ทรงเป็นตัวอย่างอันดีงามของพุทธศาสนิกชนให้ประพฤติปฏิบัติตาม คือ ยังประโยชน์ตนด้วยการศึกษาพระธรรมให้เข้าใจแล้วจึงเกื้อกูลผู้อื่นตามกำลังของตน

เมื่อนมัสการสถานที่ต่างๆจนครบแล้ว ก็นั่งรถสามล้อออกมาถึงคิวรถ แล้วต้องเดินไปขึ้นรถบัสต่ออีกที มีบางท่านฉลาด ไม่ต้องเดินตากแดดร้อนจัดในยามบ่าย ให้สามล้อถีบไปส่งที่รถบัสเลย เราเป็นคนฉลาดน้อย จึงได้เห็นชายแขกเนปาลในชุดจีวรสีสด สวมหมวกกันน็อก รีบร้อนขับมอเตอร์ไซด์ผ่านไป นึกว่าจะไปไหน เมื่อเดินไปถึงรถบัส จึงเห็นชายคนนั้นเอามวกกันน็อกออก แล้วยื่นถือบาตรเข้าแถวพร้อมคนอื่นๆ รอ

รับบริจาคเงินอยู่ข้างรถ อาศัยผ้าเหลืองหากินขัดๆเลย ไม่ทราบมีผู้ให้หรือเปล่า สำหรับเราไม่สนับสนุนการกระทำแบบนี้ (อีกแล้ว เรื่องจะไม่ให้มีเหตุผลสนับสนุนเสมอ)

จากนั้นก็พากันไปวัดไทยลุมพินี ซึ่งถนนทางเข้าปิดป้ายว่าห้ามเข้า จะเข้าได้ตั้งแต่ห้าโมงเย็นเป็นต้นไป เห็นรถของคณะชาวพุทธศรีลังกาเข้าไม่ได้กลับออกไป แต่คุณชาวหัวหน้าทัวร์ไปจัดการทำโน่นนี่ทราบ ได้เข้าไป ไม่มีคณะแสงบุญกลุ่มอื่นเลย ดูวัดเจียบเหงากว่าทุกครั้งที่มา รู้สึกเมื่อคณะของเราลงไป ผู้คนที่นี่จะตื่นเต้น มีการจัดเตรียมการต้อนรับ และเมื่อถวายผ้าป่าและปัจจัยบำรุงวัดเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงได้ทราบจากพระภิกษุที่นี่ว่า มีข้อขัดแย้งกับทางเนปาล ที่จำกัดเวลาเข้าออกวัด แม้ถนนที่สร้างนั้นจะเป็นของรัฐบาลไทยก็ตาม ทำให้ผู้ที่ตั้งใจมาทำบุญไม่ค่อยได้เข้ามา เพราะเวลาไม่เหมาะสม เมื่อมีผู้ไปเรียนท่านว่า มีคณะคนไทยต่อสู้อย่างเข้ามาได้ จึงรู้สึกแปลกใจและดีใจ เมื่อสอบถามหัวหน้าทัวร์ว่า ทำไมถึงเข้ามาได้ เขาบอกกับเจ้าหน้าที่ว่า เจ้าอาวาสให้มาพบ (คงทราบความในใจของเจ้าอาวาส)

นึกเอาเองว่า รัฐบาลเนปาลคงต้องการส่งเสริมกิจการรถสามล้อ และกิจการโรงแรมเพราะถ้าเข้าวัดมาตอน ๕ โมงเย็น ก็ต้องนอนในฝั่งเนปาล ก็ดีเหมือนกัน เป็นการกระจายรายได้

สังฆารชณ์ก็ทำหน้าที่ปรุงแต่งเป็นเรื่องราวทำให้ป้ายหน้าออกจากธรรมสัญญาตามการสะสมเช่นเคย จริงๆ ไม่มีเรา ไม่มีใคร ไม่มีคนไทย คนเนปาล มีแต่จิต เจตสิก เกิดดับ ทำกิจหน้าที่ตามการสะสม แต่ก็แสดงให้เห็นว่า ปัญญาของตนเองนั้นยังน้อยมาก ยังไม่เคยระลึกได้สักขณะเดียวว่า ทุกอย่างเป็นธรรมซึ่งเป็นอนัตตา ก็คงต้องเกิดตายอีกนับครั้งไม่ถ้วน ยังห่างไกลกับการเกิดเป็นชาติสุดท้ายอีกมาก แต่เมื่อได้มากราบนมัสการสถานที่ประสูติครั้งสุดท้ายของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทำให้เกิดอนุสติระลึกได้ว่า ทรงตรัสรู้และทรงแสดงหนทางไว้แล้ว เพียงให้มีศรัทธาศึกษาให้เข้าใจพระธรรมคำสอนของพระองค์ แล้วความเข้าใจที่ค่อยๆ เพิ่มขึ้นนั้นก็จะทำให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ เกิดเป็นชาติสุดท้าย ไม่ต้องกลับมาเกิดอีกได้เช่นเดียวกัน

พาราณสี

เราออกเดินทางจากโรงแรม NANSU แต่เช้า เพื่อไปพาราณสี ใช้เวลาเดินทาง ๑๑ ชั่วโมง ถึงเมืองพาราณสีค่ำพอดี จึงได้เห็นความจ่อแจ คลาคล่ำด้วยผู้คนในแสงไฟ ยามค่ำคืน ไม่น่าเชื่อเลยว่า จะมีผู้คนมากมายเช่นนี้

เมื่อเช้าพักที่โรงแรม Ideal Tower ที่เคยพักครั้งก่อน รับประทานอาหารเช้าแล้ว ก็พักผ่อน เพื่อตื่นแต่เช้า ไปสมทบกับคณะของท่านอาจารย์ที่จะมานมัสการพระบรมสารีริกธาตุที่มุลคันธกุฎีวิหาร สมาคมมหาโพธิ์สารนาถในตอนเช้า และถวายภัตตาหารเพลพร้อมเครื่องไทยธรรมแก่พระสงฆ์ ๑๒๐ รูปที่สมาคมมหาโพธิ์สารนาถด้วย

หลังรับประทานอาหารกลางวันเสร็จที่โรงแรมแล้ว ก็ได้กลับไปสู่สารนาถ ที่ห่างจากโรงแรมประมาณ ๑๔ กม. เพื่อชมพิพิธภัณฑ์สารนาถ นมัสการสถานที่สำคัญในป่าอิสิปตนมฤคทายวัน สันทนาธรรมและเวียนเทียนประทักษิณรอบรั้วเมกสถูปในตอนค่ำ

เมืองพาราณสีเป็นเมืองเก่าแก่ตั้งแต่ครั้งอดีต เป็นสถานที่พระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมี และในอนาคต พระพุทธเจ้าตรัสพยากรณ์ไว้ว่า พระศรีอริยเมตไตรยพุทธเจ้าจักเสด็จมาอุบัติในเมืองพาราณสีนี้ นอกจากนั้นพาราณสียังเป็นเมืองสำคัญของศาสนาฮินดู เพราะมีแม่น้ำคงคาซึ่งเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ไหลผ่าน จึงมีพิธีอาบน้ำล้างบาปและเผาศพที่ริมฝั่งแม่น้ำคงคาลด ๒๔ ชั่วโมง

หลังจากที่ทรงเสวยวิมุตติสุขครบ ๗ สัปดาห์แล้ว ทรงดำเนินด้วยพระบาทเปล่านั้นไปยังป่าอิสิปตนมฤคทายวัน (หมายถึงที่ประชุมของฤๅษี) เขตเมืองพาราณสี ปัจจุบันคือสารนาถ (สวนกวาง) ทรงพบกับปัญจคิย์ทั้ง ๕ แล้วทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรสูตรแห่งการหมุนล้อพระธรรม ซึ่งเป็นการทรงแสดงธรรมครั้งแรกในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำเดือนอาสาฬหะ ก่อนพุทธศักราช ๔๕ ปี ทำให้ท่านพระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมว่า ทุกสิ่งมีเกิดมีดับ แล้วกราบทูลขอบวช เป็นพระภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา ทำให้มีพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ครบบริบูรณ์ สถานที่แห่งนี้จึงมีความสำคัญหลายประการ คือ ทรงประทับจำพรรษาแรก มีอุบาสกอุบาสิกา ที่ถึงพระรัตนตรัยเป็นครั้งแรก และที่นี่เป็นจุดเริ่มต้นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือได้ทรงส่งพระภิกษุอรหันต์จำนวน ๖๐ รูป ไปเผยแผ่พระธรรมตามที่ต่างๆ ด้วยพระดำรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนหมู่มาก เพื่อความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เธอทั้งหลายอย่าได้ไปทางเดียวกัน ๒ รูป เธอทั้งหลายจงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง...”

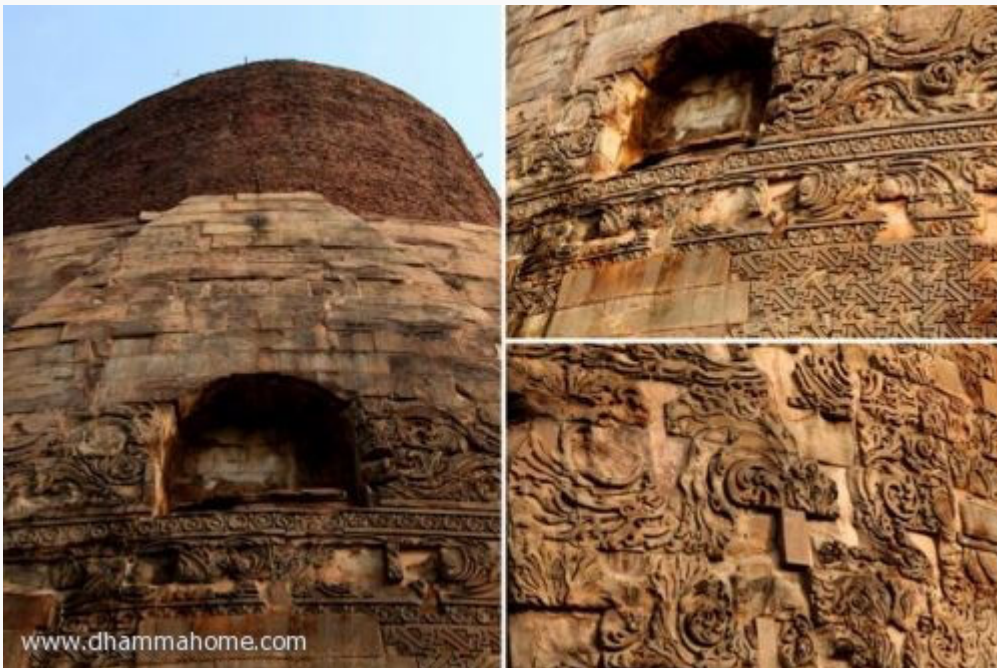

หลังพุทธกาล ประมาณ พ.ศ. ๒๙๕ พระเจ้าอโศกมหาราชได้เสด็จมาที่สarnath ทรงพบสังฆารามที่สร้างไว้ใหญ่โต และทรงสร้างสถูปในบริเวณที่พระพุทธรูปเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาแก่ปัญจวัคคีย์ พระคันธกุฎีที่ประทับจำพรรษาแรกของพระพุทธเจ้า และสถานที่สำคัญอื่นๆในบริเวณนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. ๑๒๘๐ พระถังซำจั๋งได้จาริกมาที่สารนาถ และบันทึกไว้ว่า ได้พบสังฆารามใหญ่โต มีพระภิกษุอยู่ประจำ ๑,๕๐๐ รูป ภายในกำแพงมีวิหารหลังหนึ่ง สูงกว่า ๓๓ เมตร มีบันไดทางขึ้นปูด้วยแผ่นหินกว่า ๑๐๐ ชั้น กำแพงบันไดก่อด้วยอิฐเป็นชั้นๆ ประดับด้วยพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของวิหารมีสถูปหินอ่อนสูง ๗๐ ฟุต (เสาอโศก) บนยอดเสามีรูปสิงห์ ๔ ตัว ทำด้วยหยกใสเป็นมัน วาวสะท้อนแสง มีมหาสถูป (ธัมเมกสถูป) มีพระพุทธรูปทองคำประดิษฐานอยู่ทุกช่อง

พุทธสถานสารนาถได้เจริญรุ่งเรืองและเสื่อมเป็นระยะ จนถึง พ.ศ. ๑๗๓๗ กองทัพมุสลิมเตอร์กบุกเข้ามาทำลาย และถูกทิ้งร้างต่อมาอีก ๗๐๐ ปี เหลือแต่เพียงกองดินและมหาสถูปใหญ่ ชาวบ้านได้เข้ามาซื้ออิฐจากสารนาถไปก่อสร้างอาคารเมืองพาราณสีเป็นระยะๆ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๓๗ ราชาชเตสิงห์ (Chait Singh) Maharaja แห่งเมืองพาราณสี ได้สั่งให้ซื้ออิฐเก่าจากมหาวิหาริกสถูป ที่สร้างโดยพระเจ้าอโศกมหาราชไปสร้างตลาดในเมืองพาราณสี และได้พบผอบศิลาสี่เหลี่ยม ๒ ชั้น ชั้นในมีไข่มุก พลอยและแผ่นเงินแผ่นทองปนกับขี้เถ้าและพระบรมสารีริกธาตุ ที่พระเจ้าอโศกทรงบรรจุไว้ และมหาราชได้สั่งให้นำไปโปรยลงในน้ำคงคาตามความเชื่อของศาสนาฮินดู

ต่อมาเมื่ออินเดียตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ ในปี พ.ศ. ๒๔๒๐ รัฐบาลอังกฤษทำการขุดค้นโบราณสถานอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยสานงานต่อจาก

พ.อ.แมคแคนซี่ ที่ทำการขุดค้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๕๘ และขุดค้นสำเร็จในสมัยของเซอร์อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม ในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ (ใช้เวลาเกือบ ๑๐๐ ปี)

จากนั้นท่านอนาคาริกะ รัมมปาละ ชาวศรีลังกา และผู้มีจิตศรัทธาได้ซื้อที่ดินเพื่อสร้างมูลคันธกุฎีวิหารใหม่ นับเป็นพุทธศาสนสถานแห่งแรกในบริเวณนี้ หลังจากทีสาธารณูปการทำลายทิ้งร้าง ต่อมารัฐบาลอินเดียได้บูรณะสาธารณูปการเรื่อยมา จนเป็นจุดศูนย์กลางในการแสวงบุญสำคัญแห่งหนึ่งของชาวพุทธทั่วโลก ทำให้สาธารณูปการมีสถานที่สำคัญหลายแห่ง คือ

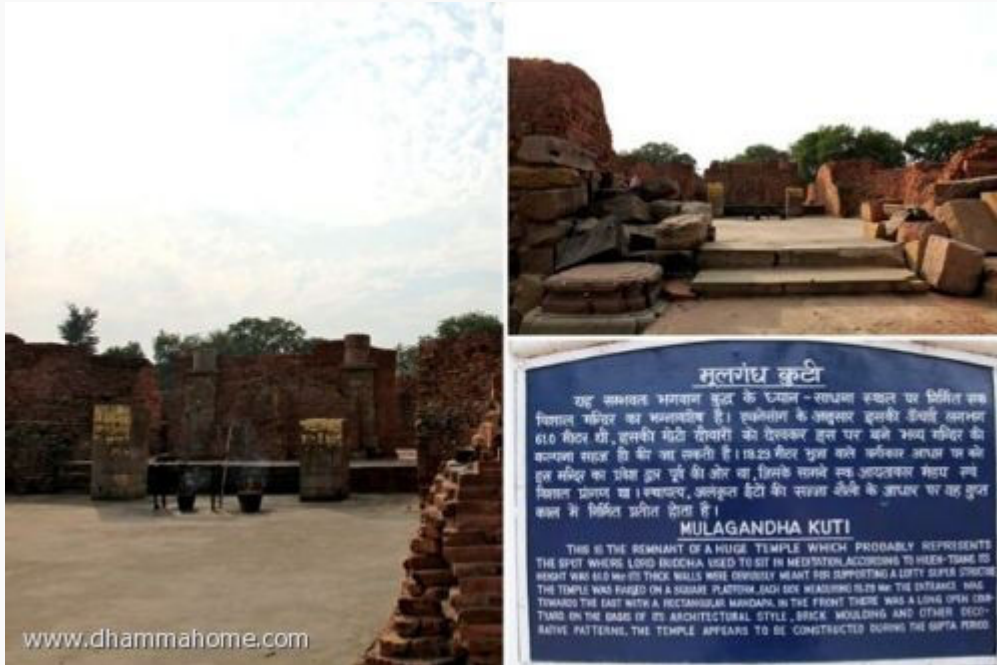

๑. ธรรมเมกสถูป สถานที่ทรงแสดงปฐมเทศนา “ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร” แก่ปัญจวัคคีย์ เป็นสถูปต้นขนาดใหญ่ ทรงกลมคล้ายลอมฟาง สูงประมาณ ๔๓ เมตร สร้างด้วยอิฐโบราณ ด้านนอกตกแต่งด้วยลวดลายที่สลักจากหินทรายแดง เป็นช่อง ๘ ช่อง อันหมายถึงอริยมรรคมีองค์ ๘ สร้างโดยพระเจ้าอโศกมหาราช และได้รับการบูรณะซ่อมแซมต่อมาอีกหลายสมัย

๒. ถัมมวาทิกสถูป เป็นสถานที่แสดง “อนัตตลักษณะสูตร” ที่ทำให้พระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ ภายในองค์พระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ที่ถูกนำไปลอยแม่น้ำคงคาแล้ว

๓. พระมูลคันธกุฎี พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์รำลึกถึงเมื่อพระพุทธรูปเจ้าทรงประทับจำพรรษาแรกที่นี่

๔. เสาคินพระเจ้าอโศก ปัจจุบันหักเป็น ๕ ท่อน สร้างด้วยหินทรายแดง ส่วนยอดเป็นหินหยกสีสุกใสเป็นเงางาม แกะสลักเป็นสิงห์ ๔ เคี้ยว นั่งหันหลังชนกัน มีความหมายแทนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ขยายไปทั่วทั้ง ๔ ทิศ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่

พิพิธภัณฑ์สารนาถ และใช้เป็นตราแผ่นดินของประเทศอินเดีย

๕. พระพุทธรูปปางปฐมเทศนา (ปางสารนาถ) สร้างด้วยหินทรายแดง เป็นศิลปะสมัยคุปตะ มีพุทธลักษณะที่งดงามมาก จัดว่าเป็นพระพุทธรูปที่งามที่สุดองค์หนึ่งของโลก ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์สารนาถ

๖. เจาคันทีสถูป สร้างขึ้นเป็นที่ระลึก ณ สถานที่พระพุทธเจ้าเสด็จมาพบปัญจวัคคีย์เป็นครั้งแรก ที่เห็นเป็นรูปทรง ๘ เหลี่ยมด้านบน เพราะพระเจ้ามหาหุยน กษัตริย์อิสลามได้หลบซ่อนเข้าศึกในบริเวณสถูปนี้จนพ้นภัย ต่อมาพระเจ้าอักบาร์ โอรัสได้ซ่อมแซมและสร้างครอบส่วนบนเป็นรูปทรง ๘ เหลี่ยม

๗. วัดพุทธนานาชาติ มีอยู่เกือบ ๒๐ วัด เช่น วัดไทยสารนาถ เป็นต้น
(ข้อมูลจาก “พุทธสถานรำลึก โดยพระมหาประมวธ สุานทัตโต, ดร.)

หลังจากได้เข้าชมพิพิธภัณฑ์สารนาถ และนมัสการพุทธสถานในบริเวณโดยรอบแล้ว ในตอนเย็นได้ร่วมสนทนาธรรมกับท่านอาจารย์รอบธัมเมกสถูปที่คณะได้ห่มผ้าสีทองสวยงาม ดูน่าเลื่อมใสอย่างยิ่งแล้ว ท่านอาจารย์ย้ำเตือนให้ระลึกได้ว่าธรรมคือขณะเดี๋ยวนีที่กำลังปรากฏ ซึ่งฟังมานับครั้งไม่ถ้วนแล้ว แต่ก็ยังระลึกขณะเดี๋ยวนี้อย่างได้สักที เพราะยังเป็นความเข้าใจขั้นฟัง ยังไม่ใช่ขั้นพิจารณาและประจักษ์แจ้ง จึงต้องฟังต่อไป เพื่อละความไม่รู้ที่สะสมมานาน ความไม่รู้นั้นทำให้หลงยินดีเพลิดเพลินในสิ่งที่เพียงเกิดปรากฏให้ติดข้อง แล้วก็ดับหมดไป ไม่กลับมาอีกเลย

www.dhammadhome.com

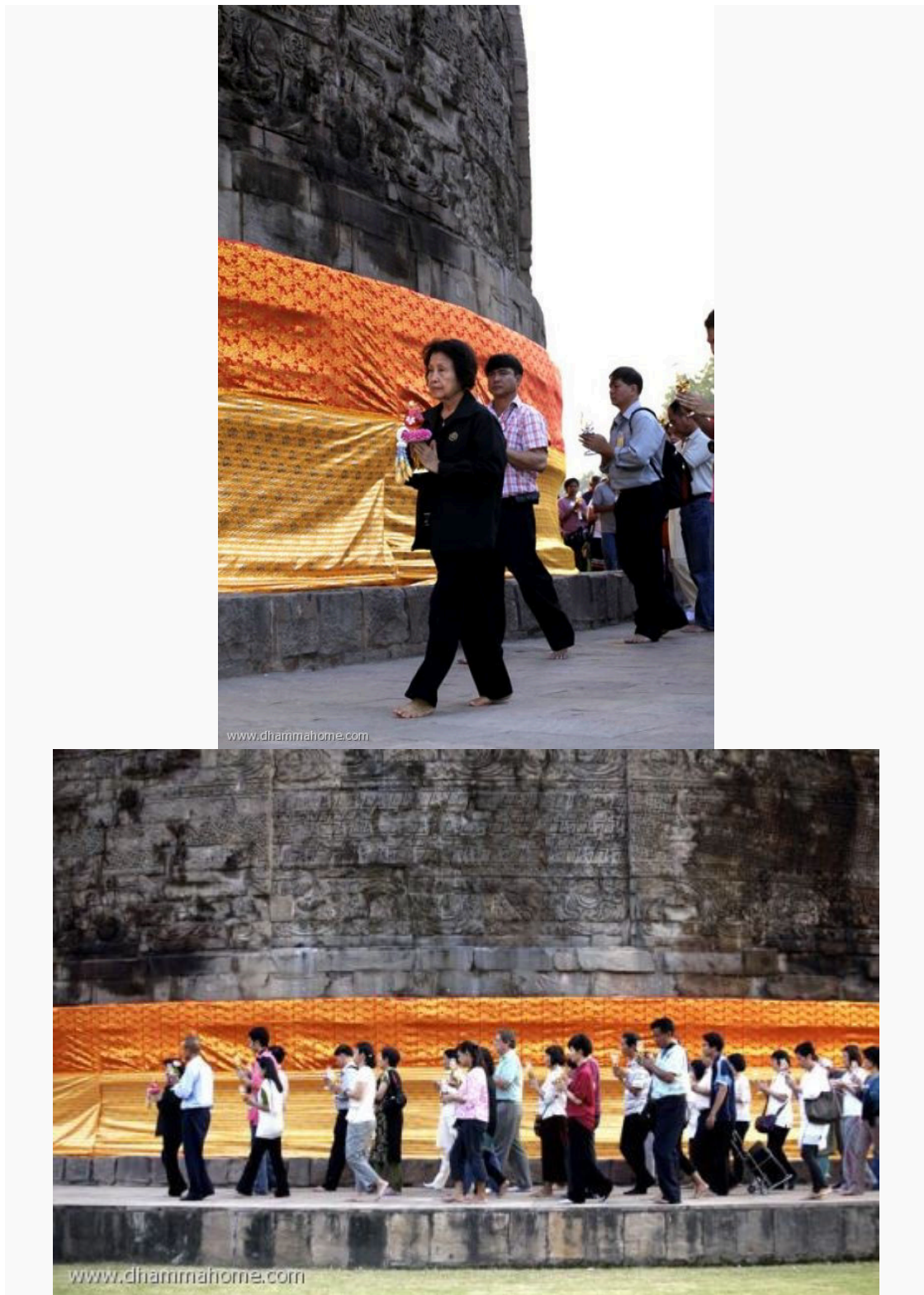
กราบเท้าท่านอาจารย์ที่นำมาอธิบายให้ฟังบ่อยๆ เเนียงๆ ถ้าไม่ได้ฟังจากท่านอาจารย์ ก็คงไม่มีสติปัญญาจะเข้าใจได้เองจากการอ่านพระไตรปิฎกหรือหนังสือธรรมอื่นๆ ได้ ฟังทีไรก็เกิดปิติซาบซึ้ง แล้วก็ลืมไปอย่างรวดเร็วเช่นเคย เป็นตัวอย่างที่ดีของความจำ

(เรื่องธรรม) ที่เปรียบเหมือนรอยขีดในน้ำ พอยกมือขึ้น รอยขีดนั้นก็หายไป (ที่จำมาเขียนได้ เพราะจดไว้ระหว่างฟังการสนทนาค่ะ)

ระหว่างฟังธรรมรอบรั้วเมกสถูป ซึ่งเป็นสถานที่แสดงปฐมเทศนา บรรยากาศน่าจะศักดิ์สิทธิ์ แต่นกแก้วที่มีอยู่มากมายและเจ้าหน้าที่ชาวอินเดียก็ทำเสียงบรรยากาศด้วยเสียงนกหวีดที่ดังเกือบตลอดเวลา (รู้แล้วว่า นกแก้วคงเลียนเสียงนกหวีดเจ้าหน้าที่นี่เอง จึงทำเสียงได้เหมือนมาก) เห็นคุณโจ จากเชียงใหม่เดินไปเจรจา คิดว่าคงมีการให้รู้ปีด้วย เสียงจึงเงียบไปสักพัก แล้วก็ดังกว่าเก่าอีก เจรจากันหลายรอบ จนในที่สุดการสนทนาธรรมก็จบลง (เรื่องอย่างนี้จำแม่น ไม่ต้องจดบันทึกแต่ประการใด)

แล้วก็ถึงเวลาเวียนเทียนประทักษิณรอบรั้วเมกสถูป พวกเราหลายร้อยชีวิตเดิน
 ประตักษิณตามหลังท่านอาจารย์ พร้อมกับกล่าวอริยสัจสี่ คำประพันธ์อันประเสริฐที่

ไพเราะที่สุด คือ พุทธัง สรรณัง คัจฉามิ ธัมมัง สรรณัง คัจฉามิ สังฆัง สรรณัง คัจฉามิ และ สวดสรรเสริญคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จนครบ ๓ รอบ

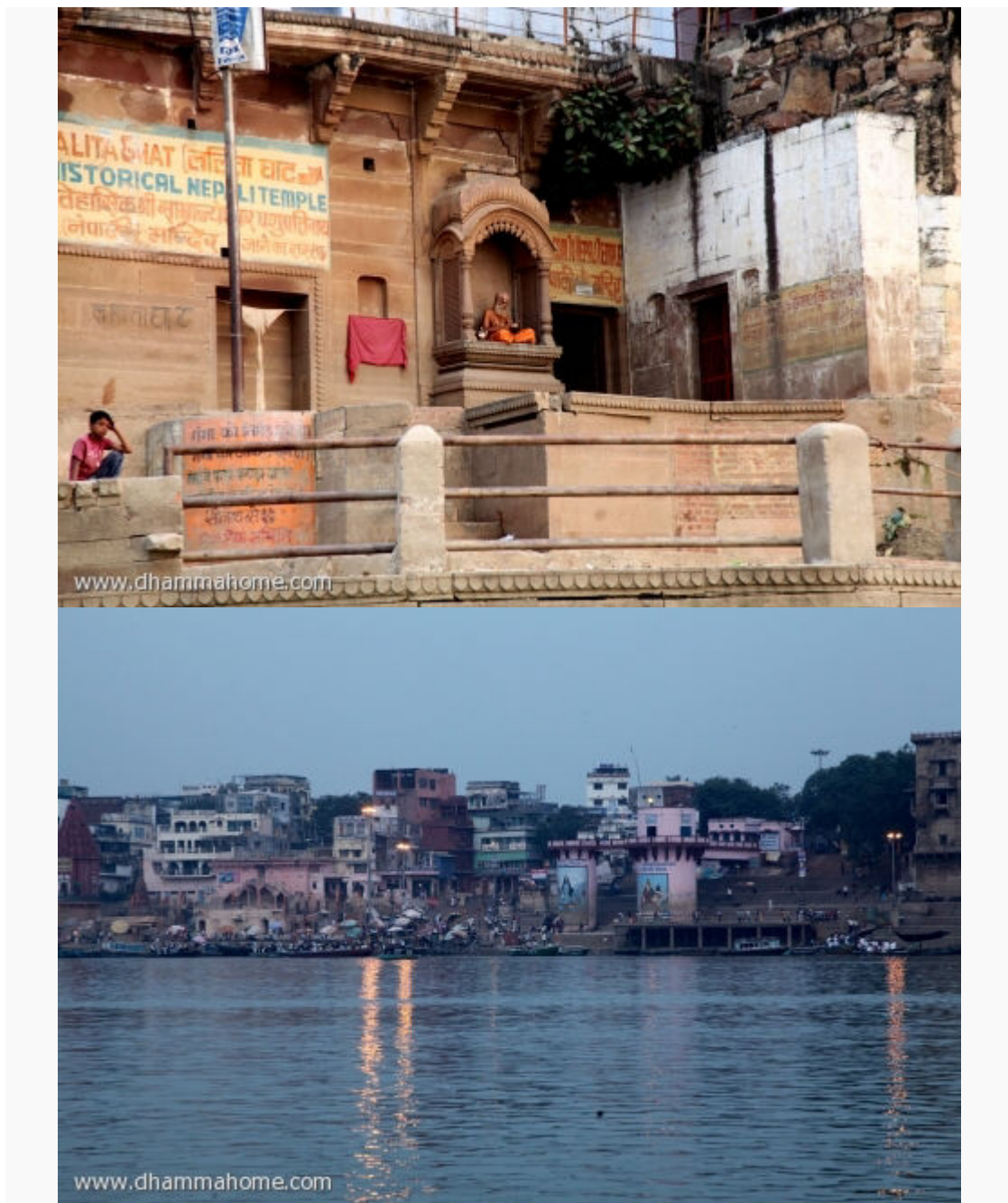
ระหว่างนั้นดูเหมือนกาย วาจาจะแสดงความนอบน้อมอย่างสูงสุด ส่วนใจนั้นไม่มีใครรู้ได้ นอกจากตนเอง สำหรับเราเองได้เห็นขอทานทั้งเด็ก ผู้ใหญ่หลายคน ที่จำได้เป็นผู้หญิงชาวอินเดียในชุด紗หรี ยืนเกาะรั้วเหล็กที่กั้นไม่ให้เข้ามาที่ธัมเมกสถูป พร้อมกับเคาะขันขอเงิน รอบแรกก็ยังไม่มียะไร รอบที่สอง เธอโยนขันอย่างโมโหที่ไม่มีใครสนใจให้ เห็นแล้วก็สงสารที่เกิดอกุศลจิต ทั้งๆที่ได้เห็นกุศลกิจของผู้อื่น ก็ไม่เกิดอนุโมทนาจิตแต่อย่างใด มีแต่อยากจะได้ไม่สิ้นสุด เห็นโทษของอกุศลที่สะสมเพิ่มขึ้นทุกขณะหรือยัง ประทับใจกับคำบรรยายของท่านอาจารย์ตอนหนึ่งว่า อยากเป็นคนอย่างไร ก็เริ่มต้นสะสมเสียตั้งแต่เดี๋ยวนี้ เพราะทุกสิ่งทุกอย่างที่คิด ที่ทำ ที่พูดนั้นไม่หายไปไหน แม้จะดับไปแล้ว ไม่กลับมาเกิดซ้ำอีก แต่ก็สะสมอยู่ในจิตสืบต่อไปจากขณะหนึ่งสู่ขณะหนึ่ง ไม่สิ้นสุด เป็นปัจจัยให้คิด ทำ พูดอย่างที่เคยชินนั้นไปเรื่อยๆ แต่ก็เปลี่ยนได้ ถ้ามีสติระลึกได้ว่า สิ่งนั้นไม่ดี เป็นอกุศล ไม่ควรคิด ทำ พูดอย่างนั้น แล้วเริ่มคิด ทำ พูดที่เป็นกุศล กุศลนั้นก็จะสะสมเพิ่มขึ้นจนมีกำลังเปลี่ยนเป็นกุศลมากขึ้นได้

แม่น้ำคงคา

หลังจากคำคืนที่สนทนาธรรมและเวียนเทียนรอบธัมเมกสถูปแล้ว ตอนเช้าวันรุ่งขึ้นพวกเรา ก็ตื่นกันแต่เช้ามืด เพื่อไปชมแม่น้ำคงคา ความจริงก็ไปมาหลายครั้งแล้ว ไม่อยากไปอีก (เพราะไม่อยากตื่นเช้า ด้วยความเกียจคร้าน) แต่ก็คิดว่า ทุกสิ่งก็เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่มีอะไรเหมือนเดิม แม้จะเป็นชื่อเดิม แต่บรรยากาศสิ่งแวดล้อม ผู้ร่วมเดินทางก็ต่างกัน และจริงๆ ด้วย แม้จะนั่งเรือชมแม่น้ำคงคาเหมือนเดิม แต่สิ่งที่ปรากฏทางตาก็ไม่เหมือนเดิม ความนึกคิดเรื่องของสิ่งที่ปรากฏทางตาก็เปลี่ยนไป เห็นผู้คนมากมายอาบน้ำชำระบาปในยามเช้า ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นความเห็นผิด แต่ความเห็นผิดเช่นนี้ก็สืบทอดมายาวนานหลายพันปี ไม่มีสูญสิ้นไปจากโลก แม้จะมีท่านผู้รู้ คือ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้และทรงแสดงว่าเป็นความเห็นผิด เพราะคนจะบริสุทธิ์หรือไม่ ไม่ใช่เพราะน้ำ แต่เพราะปัญญาความเห็นถูก ทรงแสดงไว้ในขุฎิลสูตร มีข้อความว่า

ความสะอาดย่อมไม่มีเพราะน้ำ (แต่) ชนเป็นอันมากยังอาบอยู่ในน้ำนี้ สัจจะและธรรมมีอยู่ในผู้ใด ผู้นั้นเป็นผู้สะอาดและเป็นพราหมณ์

และทำให้ผู้ได้ฟังธรรมจำนวนมากในครั้งนั้นเกิดความเห็นถูกบรรลุเป็นพระอรหันต์แต่ก็ยังมีผู้คนเป็นจำนวนมากมาตั้งแต่ครั้งนั้นจนถึงครั้งนี้มีความเห็นผิดเช่นเดิม จึงเห็นได้ชัดว่า แม้พระผู้มีพระภาคจะทรงถือโคมไฟส่องแสงสว่างให้เห็นทางเดินที่ถูกต้อง แต่ถ้าผู้เดินตามมีดบอดเสียแล้ว ย่อมมองไม่เห็นทางที่ถูกต้องนั้น ก็ยังคงเดินไปทางที่เคยเดินตามกันไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะรักษาตาที่บอดสนิทให้สามารถมองเห็นได้ ด้วยการศึกษาพระธรรมที่ทรงมอบไว้ให้เป็นมรดกสำหรับผู้มีศรัทธา ให้เกิดความ

เข้าใจสภาพธรรมถูกต้องตามความเป็นจริง จนพอมองเห็นกลางๆ อย่างพวกเราที่ได้ศึกษามานี้บ้างแล้ว และอบรมเจริญความเข้าใจนั้นต่อไปจนมองเห็นชัดขึ้นๆ

ระหว่างนั่งรถเดินทางจากพาราณสีไปพุทธคยา ก็มีเพื่อนร่วมเดินทางสนทนากันด้วยเรื่องความเห็นต่างๆ ว่าเป็นความเห็นผิดหรือไม่ เช่น การบูชารูปเคารพต่างๆ การดูฮวงจุ้ย ที่จะทำค้าขายร่ำรวย เป็นต้น ซึ่งถ้า สนทนากันทั้งวันก็คงไม่จบเรื่องความเห็นที่แตกต่างกันในรูปแบบต่างๆ จึงยกตัวอย่างตัวเองว่า เมื่อกราบนมัสการพุทธสถานแต่ละแห่ง บางครั้งก็อดไม่ได้ที่จะขอให้มนต์ไม่ท่วมบ้าน ซึ่งก็เป็นความเห็นผิด เพราะไม่มั่นคงในเรื่องกรรมและผลของกรรม คือไม่มีกัมมสกตาปัญญาตนเอง จึงยังขอให้กุศลที่ทำแล้วช่วยให้ปลอดภัยจากอุทกภัย ซึ่งจริงๆ แล้ว อกุศลกรรมที่ทำแล้ว (ไม่ว่าจะทำในอดีตชาติยาวนานแค่ไหน หรือแม้แต่ในชาตินี้ หรือขณะนี้) ย่อมให้ผลเป็นอกุศลวิบากทางตา หู จมูก ลิ้น กาย เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ก็ต้องมั่นคงหนักแน่นว่า ถ้าทำอกุศลกรรมแล้วก็ต้องได้รับผล ก็ทำไว้เอง ก็ต้องได้รับ จะให้คนอื่นรับแทน หรือไม่ยอมรับได้อย่างไร แล้วที่กุศลกรรมล่ะ ทำเล็กลงน้อยๆ ก็หวังผลมากๆ ให้พ้นจากภัยต่างๆ บ้าง ให้ได้รับแต่ความสุขตลอดไปบ้าง อย่างนี้เรียกว่ามั่นคงในเรื่องกรรมและผลของกรรม เฉพาะกรรมดีและผลของกรรมดี (ซึ่งมีน้อย ก็เลยต้องการผลมากๆ เพื่อให้สมดุ

กับอกุศลที่มีมากกว่าหลายเท่า) เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วทุกคนก็ตัดสินเองได้ว่า อะไรบ้างเป็นความเห็นผิด

เมื่อยังเป็นปุถุชนย่อมมีความเห็นผิดในลักษณะต่างๆ ตั้งแต่ไม่เชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรม โดยที่ไม่รู้ตัวว่ามีความเห็นผิด (จึงต้องถามกันไปมาว่า อย่างนี้เป็นความเห็นผิดหรือไม่ เพราะคิดเข้าข้างตนเองว่า ความเห็นของเราอย่างนี้ไม่น่าจะผิด เพราะบางครั้งก็ให้ผลดีจริงๆ ด้วย เช่นคิดเอง เข้าใจเองว่า การบูชารูปเคารพบางอย่างทำให้ค้าขายร่ำรวยจริงๆ) จนกว่าจะได้ศึกษาพระธรรม แล้วเริ่มมีปัญญา ความเห็นถูก เมื่อได้ฟังพระธรรมที่ทรงแสดงจากการตรัสรู้ลักษณะของสภาพธรรม ให้เข้าใจว่าเป็นสภาพธรรมจริงๆ ที่ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใคร ไม่ใช่ของของเรา ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ตัวตนของเรา ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เพราะเกิดแล้วดับทุกขณะ ไม่มีสภาพธรรมใดกลับมาเกิดซ้ำอีกเลย จนกระทั่งสามารถประจักษ์แจ้งลักษณะของสภาพธรรมนั้นจริงๆ เป็นพระอริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบัน เมื่อนั้นจึงจะหมดความเห็นผิดโดยสิ้นเชิง